

KERESZTÉNY KIS KÖNYVTÁR

MÜLLER LAJOS S. J.

A HATODIK ÉS KILENCEDIK PARANCS

BUDAPEST

A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT KIADÁSA

A HATODIK
ÉS
KILENCEDIK PARANCS

IRTA
MÜLLER LAJOS S. J.

Második kiadás.

SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT
AZ APOSTOLI SZENTSZÉK KÖNYVKIADÓJA
BUDAPEST, 1932

Nihil obstat.

Dr. Michaël Marcell
censor dioecesanus.

Nr. 3226.

Imprimatur.

Strigonii, die 4. Novembris 1932.

Julius Machovich
vic. generalis.

49/1932. Imprimi potest. Budapest 27. Octobris 1932.
Franciscus Biró S. J. praep. prov. Hungariae.

STEPHANEUM NYOMDA ÉS KÖNYVKIADÓ R. T.
Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28. — Nyomdaigazgató: Kohl Ferenc.

TARTALOMJEGYZÉK.

Előszó...	Oldal
...	7

I. A tisztaság mint állapot és erény.

<i>A tisztaság létoka</i> ...	9
<i>Helye az erények között</i> ...	12
<i>A tisztaság fokai</i> ...	12
<i>A szemérmesség</i> ...	15

II. A tisztaság méltatása.

<i>Mit mond róla Isten?</i> ...	16
<i>Az isteni példa</i> ...	18
<i>A népek közös meggyőződése</i> ...	21
<i>A tisztaság ajándékai:</i> ...	23
<i>a) Az ész fénye</i> ...	24
<i>b) Nemes, acélos jellem</i> ...	24
<i>c) Testi egészség</i> ...	24
<i>d) Szociális erény</i> ...	24

III. A fajtalanságról általában.

<i>A fajtalanság természete...</i>	27
<i>A gyönyör különböző nemei</i> ...	28
<i>a) Szellemi gyönyör</i> ...	28
<i>b) Érzéki gyönyör</i> ...	28
<i>c) Testi gyönyör</i> ...	29
<i>A fajtalan bűn súlya</i> ...	30
<i>A szándékosság...</i>	32

IV. Vétkek a VI. és IX. parancs ellen.

A) <i>Befejezett bűnök...</i>	38
<i>Bűnök a természet rendje szerint</i>	38
Az egyszerű paráznaság (ágyasság, prosti- túció)...	38
Házasságtörés	43
Vérfertőzés	44
Erőszak...	45
Nőrablás	45
Szentségtörés (személyi-, helyi- dologi-)...	45
<i>Bűnök a természet ellen</i>	47
Önfertőzés	47
Szodomai bűn	51
Bestialitás (állatias bűn)	52
Egyéb erkölcsi elfajulások	52
B) <i>Befejezetlen bűnök...</i>	53
Testi gerjedelem	54
<i>Belső bűnök a szemérem ellen</i>	55
Gondolatok és kívánságok	55
<i>Külső bűnök a szemérem ellen</i>	59
Érintés (ölelés, csók)	60
A tánc	60
Szemlélés	64
Művészetek	64
Színház, mozgószínház	66
Beszéd (dalok)	69
Olvasmányok (regények)	70

V. A bűn átká.

a) Lélekre (lelkihalál)	74
b) Szellemre (értelemre, akaratra)	77
c) Testre	79

VI. A tisztaság védelme.

a) Erős elhatározás	80
b) Állhatatosság a kísértésben	82

	Oldal
c) Óvakodás a veszélyektől (önmegtagadás)	84
d) Barátkozás (jegyesi viszony)	84
e) Ima	87
f) Szent gyónás és áldozás	88

F Ü G G E L É K.

A házastisztaság.

<i>A házasszövetség megengedettsége</i>	90
<i>A házasszövetség célja</i>	91
<i>A nemzetgyilkos bűn</i>	92
a) Tönkreteszi hazánkat	93
b) Sírásója a családi boldogságnak	93
c) Megsemmisíti az egyéni boldogságot	94
<i>Isten törvényszéke előtt</i>	95

FORRÁSOK:

Arregui: Summarium Theologiae Moralis.

Noldin-Schmitt: De sexto praecepto et de usu
matrimoni.

Spirago: Beispiel-Sammlung.

Temming: Sexualis élet és a férfivilág stb. stb.

ELŐSZÓ.

Szükségét érezzük, hogy mielőtt a hatodik s kilencedik parancs tárgyalásába belekezdünk, néhány megjegyzést bocsássunk előre.

Aki okosan gondolkodik s az emberi nem legfontosabb érdekeit szíven hordozza, bizonynyal helyeselni fogja, hogy e két rokon-parancs ismertetésére is vállalkozunk. Sőt — jól tudjuk — vannak, kik különös érdeklődéssel várják, miként fog sikerülni e kényes tárgyra vonatkozó kérdéseket tapintattal megoldanunk. Feladatunk nehézségeinek teljes tudatában vagyunk s reméljük, hogy azt mások is méltányolják. Mert nem könnyű a nagy nyilvánosság előtt *mindazt* elmondani, amit a VI. és IX. parancs dolgában tudni hasznos és szükséges, és *mégis* épen megőrizni azokat a határokat, melyeknek legcsekélyebb átlépése sérti s tördeli azt a zománcot, mely a tiszta s a vallás által méginkább meg-nemesített szívek legféltettebb kincse. E tekintetben kevesebbet mondani a kelleténél oka lehet a lelkiismeretek nyugtalanságának, viszont a szükségesnél többet adni könnyen sértővé,

sőt botrányossá válhat főleg azok előtt, kikből hiányzik a teljes jóakarát.

Kijelentjük tehát mindjárt előljáróban, hogy a VI. és IX. parancsot tárgyaló értekezésünket *nem gyermekeknek szántuk* s nem is járna el helyesen az, ki e könyvet gyermekek kezébe adná.

De a felnőtteket is szeretettel kérjük, hogy e könyvnek egyes részleteit, főleg melyek reájuk épen nem tartoznak, vagy épen ne, vagy csak nagy óvatossággal olvassák, mint oly dolgokat, melyeket említeni sem illenék, hacsak ismeretük nem volna nélkülözhetetlen.

Végül, mielőtt a tárgyalásba fognánk, a tisztaság örök forrásához, a teljes Szentháromsághoz fordulunk, kit a szentatyák mélységes belátással «első szűznek» («prima Virgo Trias») neveznek.

Legyen tanunk, hogy minden szavunkban egyedül s kizárólag a legtisztább szándék vezet bennünket. Nem akarunk egyebet, mint az ő bölcs munkáit védelmezni, a «teremtés koronáját», az embert, nemesíteni, lelki békéjét s üdvét biztosítani.

Szerény munkánkat a legtisztább Szűz s a szent Őrzőangyalok különös oltalmába ajánljuk.

I.

A tisztaság* mint állapot és erény.

A tisztaság létoka.

Tengerparti halászok a hosszú téli estéken meghitt családi körben sok bájos regét tudnak elmesélni az igazgyöngyök születéséről. Valóban bámulatos a bölcs Teremtő keze-munkája az ily csekélységnek látszó dolgokban is. Ahol a tenger hevesen csapkodja tajtékzó hullámain a part szikláihoz, — ott, a tenger ölén, a legnagyobb rejtettségben, a kagyló páncélfalainak védelme alatt születik a gyöngy, melyet még a királyok is büszkén tűznek koronájukra.

Az élet is tenger. Derült, barátságos arcú tenger volt, míg az ember lelke is hűen tükrözte Istenét és értelmével, akaratával, egész valójával mintegy beleolvadt Teremtője bölcs terveibe, szándékaiba.

De azután jött a bűn s vele a megtorló isteni

* A magyar nyelvben — sajnos — nincs szavunk arra a fogalomra, melyet a latin s vele rokon nyelvek «castitas»-nak neveznek, a német «Keuschheit»-nek hív. Kénytelenek vagyunk beérni a «tisztaság» nevével. Hogy itt mit értünk alatta, e fejezet bőven megadja reá a feleletet.

haragnak rettentő vihara. Ettől fogva az élet, nevezetesen a mi belvilágunk, háborog. Csak ezernyi veszély, szirt s örvény szerencsés elkerülésével érhetünk biztos partokat. És hányan szenvednek hajótörést?! Mielőtt «a bűn belépett a világra», Isten s az ember értelme s akarat között a legpompásabb összhang uralkodott, amely különös isteni kegyajándékképen átáradt az ember egész természetére, sőt az őt környező egész látható világra.

A belénk oltott alsóbb erők, szenvedélyek, ösztönök szelid s szolgálatos készséggel várták a józan ész parancsait, sőt a földünket benépesítő egyéb teremtmények, nevezetesen az állatvilág is, hódolva ismerte el az embert a teremtés királyának.

Midőn azonban elhangzott a föld színén az első «nem szolgálok», az ember egyszerre nemcsak Istenével került ellentétbe, hanem az egész teremtés vele hadba szállott ; de semmi annyira, mint a saját teste, vére, ösztönössége.

Az emberi természet ugyan nem romlott meg teljesen, nem veszítettük el szabadakaratomkat, mint ezt Luther s hívei tévesen vallják, hanem természetünk csupán *megsérült*, mint ezt a tridenti szent zsinat velük szemben kifejtette.

Az ember tud rendet teremteni, tudja az összhangot saját belső világában megőrizni, de csak két feltétel alatt : ha Isten kegyelmét a szentségek s imádság által kieszközli s ha felveszi a küzdelmet, a csatát önmagával.

Ha ez nem így volna, ha az ember ösztöneinek tehetetlen zsákmánya volna s kizárólag csak a Krisztus érdemeiben való hit üdvöztene, amint ezt a protestantizmus alapidogmája tanítja, akkor teljesen érthetetlen és hiábavaló dolgot cselekszik Isten, midőn Sinai ormáról eldörgi parancsait s tilalmait; nevezetesen ezt a kettőt:

VI. Ne paráználkodjál!»

*«IX. Felebarátod feleségét ne kívánjad.»**

Természetünknek — magukban véve jó, de az áteredő bűn által forradalmasított erői között ugyanis nincs egy sem, amely a józan ész uralmát bennünk annyira veszélyeztetné s akaratunk szabadságát annyira ostromolná, mint az az ösztön, melynek megfékezését Isten éppen a VI. és IX. parancsban teszi főbenjáró kötelességünké.

Ez az ú. n. *nemi ösztön*, mely amennyire fontos és szükséges természetünkben, — a Teremtő bölcs szándéka szerint époly hatalmas s szinte erőszakos. Az emberi nem nagy átlagát a házasság állapotba vezérli s ezúton életforrásunk s legnagyobb javainknak eszközlője.

* A hatodik parancsban — az eredeti szöveg szerint — Isten kifejezetten a tetteleg végbevitt házasságtörés s beleértve minden *külső* fajtalanság ellen emelte fel szavát. A kilencedik parancsban pedig a házasságtörő s egyéb tisztátalan gondolatokat s kívánságokat, szóval az idevágó *belső* bűnöket tiltja. Mi is megtartjuk ezt az értelmezést.

Ha azonban az isteni tilalom s józan ész emelte gátakat áttöri, iszapos, posványos áradatával rengeteg károkat okoz úgy egyeseknek, mint az egész társadalomnak.

Igen, ez az az ösztön, mely a leghevesebb s veszélyesebb viharokat támasztja s a legtöbb katasztrófának okozója.

Ámde, ami a viharos tengerben a gyöngy, az az élet tengerén a tisztaság drágagyöngye. Kiváló erény, nem csupán azért, mert ritka, hanem belső szépségénél s értékénél fogva is.

Helye az erények között.

A tisztaság a mértékletesség sarkalatos erényének családjához tartozik, mint annak legkiválóbb tagja. Szent hivatása az embert testére nézve is az állatvilágból kiemelni s *emberré* tenni, aki hasonlít a nagy Szellemhez, az ő Alkotójához. A tisztaság ugyanis megfékezi az emberben azt, ami benne a legállatiasabb, a nemi ösztönt, olyannyira, hogy lesz «mint az ég angyala». Kizárja a szabadakarattól függő nemi gyönyört mindazokban, kik a házasság kötelékén kívül állnak, a házasságban pedig mérsékli s természettörvény szabta korlátok közé szorítja.

A tisztaság fokai.

Amint azonban az igazgyöngyök között van szebb és értékeesebb, ép így a tisztaságnak

is megvannak a maga fokozatai, amelyeknek egyike a másikat felülmulja fényben, ragyogásban.

a) Első helyet foglalja el rangban a *szűzi tisztaság*, amely teljes értelemben az az állapot, midőn az ember a tisztaság szempontjából *testileg* még egészen ép és sértetlen és hozzá megvan a *komoly elhatározása*, hogy úgy a tilos, mint a (házasságban) megengedett nemi gyönyörtől örökre tartózkodik. Ily értelemben tehát a szüzesség mindkét nemnek közös kincse, közös dicsősége. Hogy a köznyelv szűznek mégis első-sorban az erre méltó *nőt* nevezi, ennek oka a két nem szervezeti eltérésében rejlik.

Testileg szűz ugyanis az a nő, aki még birtokában van annak a természetadta szent pecsétnek, mely méhét elzárja, jólehet talán a nemi gyönyör szíve ártatlanságát egyébként elperzselte. Ez az állapot, ha halálos bűn szennyezi, Isten előtt semmi érdemmel vagy dicsőséggel nem jár, habár a *hivatalos* Egyház előtt a szüzesség tisztességét élvezzi is.

Csak *lelkileg* szűz az a nő, kinek lelke bár szennytelen maradt, de drága, féltett szűzi pecsétjét, melyet a maga részéről örökre megőrizni szándékozott, bűnös, erőszakos merénylettel feltörték.

Az ilyen — viszont — Isten előtt viseli még a szüzesség ragyogó dicskörét, jóllehet a *hivatalos* Egyház azt el nem ismeri.

A férfiú pedig akkor van teljes értelemben

szűzi állapotban, ha teste önkéntes fertőződést még nem szenvedett s ha úgy a tilos, mint (a házasságban) megengedett nemi gyönyörrel egyszersmindenkorra lemondott.

A *testi* épségnek sérelme által, ahogy ezt az előzőkben kifejtettük, úgy a férfinál, mint a nőnél a szűzi állapot dicsősége a jóvátétel minden lehetősége nélkül örökre elveszett. Akinek azonban csak a *lelki* tisztasága szenvedett kárt vagy pedig elhatározását a szűzi állapot megőrzésére visszavonta, penitencia, illetőleg új ígélet által a szűzesség különös dicskörét s boldogságát, melyet az Úr jegyeseinek megígért, visszanyerheti.

Mindazonáltal az elveszett szűzesség rendes körülmények között nem szolgál akadályul, hogy szerzetbe lépjünk, ahol nem a *szűzességre*, hanem az *ezentúl megőrzendő tisztaságra* teszünk fogadalmat.

b) A második helyet foglalja el a tisztaság rangfokozatában az *özvegyi tiszta állapot*, melyet az ősi Egyház annyira megbecsült s kitüntetett.

Az özvegyi tisztaság szintén kizár minden önkéntes nemi gyönyört, amely különben is csak a még élő házastárssal való viszonyban volt megengedett. A Szentatyák a hosszan megőrzött s örökre megígért özvegyi tisztaságot, ha nem is rangban, de érdemben a szűzesség mellé helyezik.

c) A *házas tisztaság* végül a házasság állapotot nemesíti meg s teszi tiszteletreméltóvá. Kizárja

a hűtlenségnek külső s belső vétkeit, a házasság szent céljaival ellenkező nemi gyönyört s a megengedettet is bölcsen mérsékli.

A szemérmesség.

A szemérmesség hű kísérője a tisztaságnak minden fokozatában. Nem külön erény, hanem a tisztaság hímpora, zománca, mely hivatott annak a legmesszebbmenő védelmet biztosítani. Óvja az érzékeket, nevezetesen a látást, nehogy általuk bármi a lélekhez férközzék, ami az illemet sérti. Különös gonddal fedi a mezítelent s attól ösztönszerűleg elfordítja a szemeket. A természet bővebben adott belőle a gyengébb női nemnek, de a férfiúnak nem kevésbbé válik díszére s becsületére.

Minden okos nevelő nagy gondot fordít arra, hogy főleg az ifjúságban a szeméremérzetet óvja s fejlessze, mert annak csökkenését nyomon követi az erkölcsi romlás.

Az a bizonyos elfogultság s pír az arcon, mely a két nemnél egymással szemben főképp az ifjúkorban jelentkezik, a legvonzóbb báj, melyet az Alkotó saját földi arcképére lehelt, a szépséges romlatlan lélek hű letükröződése. Viszont a túlságos fesztelenség, kihívó viselkedés, kacérság, főképp a ruha hiányosságával való kérkedés nem csupán a jó ízlést sérti, hanem egyben a megromlott léleknek gyászos leleplezése.

II.

A tisztaság méltatása.

Mit mond róla Isten?

Szalézi Szent Ferenc írja egyik művében : «Két dolgról nem beszélek szívesen : az alázatosságról s a tisztaságról. Mert mind a kettő oly gazdag a szépségben, hogy bármit mondanék is róluk, csak nyomorúságos és gyenge kép volna s nem ismertetné meg ezeket az erényeket kellő fenségökben. Lehet, hogy aki csak az én szavaimból ismerné őket, nem becsülné meg azokat érdemök szerint». A gyenge emberi ékesszólást azonban felmenti s bőven kipótolja az, ki a tisztaságot tervezte s megalkotta.

Összes remekei között szent büszkeséggel mutat reá, mint olyanra, mely őt is elbájolja s gyönyörrel tölti el.

«Minden — úgymond, — ami becsültetik, nem hasonlítható a megtartózkodó lélekhez.» (Jézus Sir. f. 26. 20.)

Mondhatott volna-e az Úr a tisztaságról valami megkapóbbat s fenségesebbet? Tarthatott volna róla rövidebb s magasztosabb dicsbeszédet?

Nagy becsben áll a világon a testi szépség, egészség, vagyon, hatalom, hercegi, királyi ko-

rona stb. De mindez nem hasonlítható a kincs-
hez, melyet a megtartóztató lélek magában
hord.

És tényleg hányan mondtak le s monda-
nak le mai napig mind a felsorolt javakról,
mert megbűvölte őket a tisztaság szeretete.

«*A feddhetetlenség közel visz az Istenhez.*»
(Bölcs. 6. 20.) Mit mond ezzel a Szentlélek, ha
nem azt, hogy a tisztaság hasonlónak tesz magá-
hoz az örök isteni Szépséghez. Igaz ugyan,
hogy e hasonlóság legnagyobb az angyalokban.
Ámde, ha valakire, elsősorban az angyalokkal
nehéz, de diadalmas versenyre kelő szűzi lel-
kekre illik az ige: «Kevéssel tetted őt kisebbé
az angyaloknál». (Zsolt. 8. 6.)

*Ki a szív tisztaságot szereti, annak ajkai ked-
vességéért barátja lesz a király.* (Péld. 22. 11.)

Ki ez a király, ha nem elsősorban az egek
királya, aki belsőséges, baráti viszonyba lép a
tisztá lélekkel, bizalmasan fordul vele, beavatja tit-
kaiba, mint ahogy a jegyes jegyesével szokta
tenni.

Honnan Istennek ez az elismerése, lelkesé-
dése a tisztaság iránt? Okát elsősorban a tiszta-
ság elragadó szépségében keresd, mely még
Istennek, a művészek Művészenek is ajkára
csalja:

«*Ó, mely szép a tiszta nemzetség fényességé-
ben, mert halhatatlan emlékezete, mivel mind az
Istennél, mind az embereknél emlékezetes.*» (Bölcs.
4. 1.)

Az isteni példa.

Ámde még az isteni igénél is hangosabban szól az isteni tett. A Szentháromság második személye leszáll a földre, hogy minden erényre példát adjon s pedig egész kiváló módon a tisztaságra. Nemcsak ajkaival prédikálta: «Boldogok a tiszta szívűek», hanem egész életével is.

Isteni szíve ragyogó tisztaságát, míg csak ennek a poros, szennyes világnak útjait járta, soha egyetlen árnnyal sem engedte behomályosodni.

Születhetett, lakhatott szennyes, sötét istállóban, viselhetett szegényes durva munkászubbonyt, odanyujthatta ajkát az áruló csóknak, odadobhatta testét, ezt a legszebb virágot, hogy hóhérai tapossák, mint a nyomorult férget, de azt az egyet, hogy szíve szeplőtelen tisztaságát a legcsekélyebb homály is érje, azt nem engedhette meg.

A tisztaság iránti hő szeretete vitte arra, hogy forrón szeretett édesanyjában hallatlan csodával az anyai méltóságot a szüzesség fenségével kapcsolja össze s a világba az őt hordozó szüzi méh legkisebb sérelme nélkül lépjen.

Szüzi kebel hordozta, szüzi kezek ringatják, nyujtják neki a kenyeret, viszik őt Egyiptomba, védik, óvják minden veszélyben, bajban. Kiket választ tanítványainak?

Lehettek azok szegény munkásemberek, nélkülözhatték a világi tudást s műveltséget. Nyers

s pórias arcvonásokkal járhattak színe előtt, durva hangon beszélhettek előtte, kérges kezeikkel tapinthaták őt.

De egy nem hiányozhatott belőlük, hogy közelében maradhassanak: a tisztaság szeretetének kedves illata. Szívben s becsületben feddhetetleneknek kellett lenniök. Bár a szívtisztaságban kifogástalanok valamennyien, de egy közülök gyermekségétől fogva kiválott abban. Ez lesz szívének választottja, meghitt barátja, ez borulhatott keblére az első szentáldozás mennyei örömében; erre hagyományozta halodkolva legdrágább kincsét: édesanyját.

Igen, *Jézus* szerette a bűnösöket, a tékozló fiúkat, a *Magdolnát*. Ott sirhattak *lábainál*; tovább nem igen jutottak. *Szívére* az ártatlan gyermekeket szorította, meg *Jánost*, ki a szívtisztaságban a gyermekekkel versenyzett.

Urunk földi zarándokútjában bámulatosan el tudta bűvölni, bájolni az emberek szívét. Otthagytak érte mindent, feleséget, gyermeket, házat, földet. Nyomon követték szemüket reá szegezve. A tisztaság mágnese vonzotta őket. A tisztaságnak belőle kiáradó fénysugarait felfogta az emberi szív, s maga is a tiszta élet mind gyengédebb szerelmére gyulladt.

Igen, «szűzek követik a *Bárányt*, bármerre megyen», nem csupán a mennyei *Jeruzsálem* ragyogó gyémántos utcáin, hanem a földi *Jeruzsálem* poros utain is, az Anyaszentegyház keblén. Követik, igen, szinte önfeledten követik,

nem azért, mert rút a bűn ; ezt akárhány még nem is ismeri ; nem azért, mert az erény tiszteltetreméltó, kitüntető, királyi ; nem azért, mint-hogy útja virágokat kínál, hanem azért, mert *Jézus Krisztus* a szűzek vőlegénye, ezt az erényt mindenekfelett szerette ; azért mert tudják, hogy *Jézus Krisztus* féltékeny szerető, nem osztzkodik a szívek felett, hanem csupán egész szívvel elégszik meg. Igen, azért követik a *Bárányt* szűzek százezrivel, ragyogva a szinte emberfeletti tisztaságban, vért, életet áldozva inkább, mint a tisztaságból egy szemernyit.

Mily magasztos felfogást árulnak el e tekintetben már a keresztény ókor szűzei. *Szent Cecilia Valeriánnak*, kivel akarata ellenére szülei eljegyezték, tiszteletet parancsoló hangon megtiltja, hogy őt érintse, mert ő már a szűzek vőlegényének, *Jézus Krisztusnak* van eljegyezve, s tisztaságának hatalmas fényes angyal a védelmezője. A megkeresztelkedett *Valerián* meg is láthatta később ezt az angyalt. A még szinte gyermek *Ágnes* vidáman siet a vérpadra, hogy a szűzesség koronájához a vértanu-pálmát is megszerezze. Midőn pedig *Szent Borbálát* a hóhérok ruhájától akarják megfosztani, a földre borulva így imádkozik : «*Isten!* ki az eget felhőkkel borítod, fedd be testemet a szemérmetlen szemek elől». És íme, csakugyan angyal jelen meg, ki a szűzi testre fátyolt terít.

Nincs semmi, amiben az égi s földi szépség annyira összeolvadna, mint a tisztaságban.

Azért az ég s föld összeolvad magasztalásában.

A népek közös meggyőződése.

Minden nép, mely valaha a földön élt s él, lett légyen a gyakorlatban erkölcsileg bármily züllött, romlott, mégis közfelfogásában, ízlésében, nézeteiben öntudatlanul is visszhangozza az isteni ígét, melyet *Napoléon* császár is a Szentírás legszebb tételének nevezett: «Boldogok a tiszta szívűek».

Minden nép tudja, érzi, hogy a legdicsőbb s legnagyobb győzelem önmagunkat győzni meg; s ezer csaták győztesére is kicsinylő megvetéssel tekintett, ha a nagy csatában öntestével — elesett.

Minden nép a paradicsomból magával hozta a vigaszos ősi hagyományt, hogy a világot Ődvőzítővel szűz fogja megajándékozni. Nevezetesen a régi *Róma* minden romlottsága mellett, de mennyire megbecsülte a tisztaságot! A római fórumon, hova hajdanában minden út vezetett s az arany mérföldjelzőnél, mint centrumában, összefutott; a fórumon, mely annyi diadalmas hadvezért látott, kik a kizsákmányolt világ kincseit ott rakták az örök város lábai elé; hol a szónoki emelvényről a világ sorsát tárgyalták és eldöntötték, — ott, a fórumon állott *Vesta* szentélye, melyben csak feddhetetlen szűzek tehettek, mint az állam papnői szolgálatot.

Az ő szűzi kezeikbe tették le a birodalom pal-

ládiumát, az általános nemzeti jólétnek s üdvnek ezt a jelképét, hogy — mint *Cicero* magát kifejezte — «a jövőben épek maradjunk».

A vestaszűz nyilvános fellépése elhárított minden erőszakos cselekedetet ; a vele való szerencsés találkozás még a halálraítélt vesztőhelyre hurcolt gonosztevőt is az étellel ajándékozá meg.

A konzul is, az állam első tisztviselője, tiszteleg a vestaszűz előtt, s neki engedi át az elsőbbséget.

Igy áldozott a mélyen süllyedt pogányság a tisztaság eme megmaradt foszlányának, árnyékának is, s adta meg az *állami hatalom* elismerését az *erkölcsi teljhatalomnak*.

Igy fejezte ki *Róma* az egész pogány világ közmeggyőződését : «*Casta placent superis*», «a tiszta tetszik az isteneknek».

És *Athén*, az ókori klasszikus műveltség otthona versenyez *Rómával* e tanuságban, a tisztaság előtti hódolatban.

Régi fellegrvárának, az *Akropolisnak* északi szegélyén állott napkeletnek fordult arccal a periklesi idők legnagyobb remeke, a *Phidias* alkotta «*Athéné Parthenos*»-nak, a szűzi *Athénének* aranyból s elefántcsontból készült szobra. Baljában pallost tart, balkezén a «*Niké*», a győzelem kicsiny istennője áll. Így tekint le a magasból a szárazföldre s a tengerekre.

Midőn a nap felbukkant a tenger hullámos sivatagjából, első sugarai *Athéné* szűzi istennőnek aranyos sisakjáról verődtek vissza ; őt

üdvözölték utoljára is, midőn a nap a salamisi vizekbe alábukott.

A szüzesség eme jelképéről azt tartotta a mitológia, hogy Zeusnak, az istenek atyjának fejéből pattant ki pompás fegyverzetével, anyja pedig «Métis», vagyis maga az isteni bölcsesség.

Mint ilyet, tisztelte, imádta őt a görög nép, s azt álmodta róla, hogy az egyetlen, aki egészen tiszta s a természetes élet minden békójától szabad.

Amit a pogány világ csak sejtett, álmodott a tisztaságról, a kereszténység saját szemeivel látja, tiszteli, bámulja az *Immaculatában* s annyi másban, kik az ő nyomdokaiba lépni törekednek.

És az, ami legszebb a katolikus *Egyházban*, nemcsak elvben tartja, hogy a szüzesség nagyobb az egyébként szent házassálapotnál, amit a protestantizmus megtagadott, hanem bőven termi is a szüzi lelkeket. Ez az ő kiváltsága s dicsősége.

A tisztaság azonban nemcsak szépséggel árasztja el a világot, hanem teli kézzel szórja reája jótéteményeit.

A tisztaság ajándékai.

Nem is szólunk e helyütt a megszentelő miasztról és Isten többi természetfeletti ajándékáról, melyeknek főfeltétele a tiszta szív, — vegyünk csak a tisztaság javait a természet rendjében.

a) Az első ezek között az ész fénye, a lelki, szellemi szemek tisztasága, éles látása. A tisztaság ugyan nem ad tehetséget, de azt, ami van, érvényesülni engedi. *Aquinói Szent Tamásnak*, az *Egyház* legnagyobb bölcsének a szimbolika a tudást jelképező ragyogó napot nem a homlokára, hanem angyaliszta szívére rajzolja. Ahol nincs tiszta szív, ott hiányzik a képzelőtehetség fegyelme s az erő a kitartó szellemi munkára. Innen van, hogy míg tiszta szívvel a közepszerű tehetségek is előbbre jutnak, megromlott szívvel a lángelmék sem boldogulnak.

b) A tiszta szív műtermében készülnek a *nemes, acélos jellemek*. Ha még akadnak a világon önzetlen, szép, nagy alakok, az emberiségnek igazi barátai s jótevői, ne kételkedjünk, hogy az ilyenek keblében tiszta szív dobog.

c) A tiszta szív üde egészségben őrzi a *testet* s annak bámulatos szívósságot s munkabírást biztosít. Megóvjá a vér tisztaságát, fokozza az életerőket és ezáltal szép, hosszú, derült életre nyújt kilátást.

d) Mindezekből önként következik, hogy a tisztaság nem csupán egyesek java, hanem biztosítéka a boldog s termékeny családi életnek, az államok szilárdságának, a haza boldogságának s dicsőségének. Tehát valóban társadalmi, *szociális erény*.

Éppen ezért már csak ezáltal is mérhetetlen szolgálatot tesz az emberiségnek a papság s a szerzetes rendek, midőn tiszta szűzies életükkel

állandó példát s buzdítást adnak a tisztaságra.

Már a régi szentatyák megfigyelték s tapasztalták, hogy ott hozza a házaselet fája is a legszebb, bővebb, egészségesebb gyümölcsöket, ahol e fa liliumokkal van körülültetve. Viszont ott, ahol a szüzesség művelése hanyatlak, az emberiség életfája is fonnyad, pusztulásnak indul.

Szent Ambrus a szüzességről írt pompás könyvében így szól: «Vigyázzatok meg, hány szűzet szentelnek fel Isten szolgálatára Alexandriában, Kelet és Afrika egyházaiban.* Nálunk (Itáliában) kevesebb ember *születik*, mint ahány szűz azokban az egyházakban *fátyolt ölt*. Ahol tehát a szüzesség virágzik, szaporább az emberiség».

Igy tehát valóban kiszámíthatatlan sok s nagy az az áldás, melyet a tisztaság, nevezetesen annak legszebb virága, a szüzesség hoz a világra. Úgy, hogy méltán reá alkalmazhatjuk az Irás szavait:

«Vele egyetemben jött minden jó nekem, és számtalan tisztesség az ő kezei által». (Bölcs. 7. 11.)

* Hajdanában százzámra voltak virágzó püspökök ama vidékeken.

III.

A fajtalanságról általában.

A tisztaság szépségének s becsének vázlatos rajza után, melyet az előzőkben kíséreltünk megadni, most már örömmel térnénk át egyenesen azoknak az eszközöknek tárgyalására, melyek annak megőrzésére szolgálnak.

Amde így feladatunkat nem oldanók meg, hanem egyszerűen kitérnénk előle. Ismertetnünk kell tehát az árnyoldalt is. Ezzel, míg egyrészt csak annál inkább kiemeljük a fényoldalt, másrészt vezérfonalat nyújtunk át, melyet az olvasó kezébe véve saját lelkiismeretét rendezheti, számtalan kínos bizonytalanságtól megmenekszik, sőt másokat is a romlástól óvhat.

Annál kevésbbé szabad e feladattól visszariadnunk, mert éppen napjainkban oly nagy a törekvés az árnyoldalt eltüntetni, megszépíteni. Sőt akárhány arra a hallatlan vakmerőségre vetemedik, hogy az árny s fényoldalt egyszerűen kicserélje, a bűnt állítsa oda, mint észszerű cselekedetet s az erényt, mint olyat, mely a természeti joggal s törvényekkel ellenkezik.

Szenny elvégre mindig volt a bűnbeesett világon, de legalább mindenki tudta, érezte, bevallotta, hogy az bizony szenny. A mi korunknak

jutott a kétes dicsőség, hogy a piszkot úton-
útfélen feldicsérje.

A költők dalokat zengenek neki, a dráma-
írók felmagasztalják, az ének s zene bűvös han-
gokon ünneplik. A festő ecsetje s a szobrász
vésője jórészt a bűn szolgálatába szegődött s
minden igyekezetét arra fordítja, hogy annak
rút arcát a forma csábító szépségével leplezze.

A művészhez a racionalista filozófia is csat-
lakozik, hogy érveivel a szenvedély gyalázatos
kihágásait mentegesse. A pedagógia s orvos-
tudomány is nem ritkán vállalkozik a bűnpár-
tolásra. Hasztalan fáradság! A rosszat jóvá,
széppé nem tehetik, s «a kék neve gyalázat még
legelvetemültebb szolgáltnak szájában is». (Szent
Ágoston.)

A fajtalanság természete.

A teremtető Isten főleg két hatalmas ösztönt
adott az emberi természetbe, az egyik az *egyed-
nek*, a másik a *fajnak*, az emberi nem nagy csa-
ládjának fenntartását célozza. Az egyed a táp-
lálkozás által tartja fenn magát, a faj pedig a
házasság által szabályozott s megszentelt nemi
érintkezés által. A bölcs Alkotó, hogy e kettős
célt annál biztosabban elérje, a táplálkozást íz-
léssel, étvágygal, a nemi érintkezést pedig az ú.
n. «testi» vagy «nemi» gyönyörrel kapcsolta össze.

Ha a nemi gyönyör a házasságon kívül vagy
pedig a házasságban nem megfelelő módon akar
érvényesülni, akkor már nem az Istentől kitű-

zött célt szolgálja, tehát rendetlen s bűnös lett. Ezt a bűnt méltán *fajtalanságnak* nevezzük, mert bár kisebb vagy nagyobb mértékben, de mindig *fajunkat* támadja s életfánk gyökereit gyengíti, szaggatja.

Minthogy tehát a fajtalanság bűnének összes mérge *a tilos gyönyörben van*, tisztán kell látnunk, hogy voltaképen miféle gyönyör az, melynek élvezete az Isten VI. és IX. parancsába ütközik.

Mert van többféle gyönyör, mely boldogságra teremtett s élvre hajló természetünket kielégítéssel kínálja. Van :

A gyönyör különböző nemei.

a) *Tisztán szellemi gyönyör*, mely akaratunkban székel s lelkünket valamely megismert igazság felett örömmel árasztja el. Sőt tágabb értelemben valamely személy is ébreszthet hennünk szellemi gyönyört, ha azt csupán lelki jótulajdonságai s kedvessége miatt szeretjük. Így szeretheti gyönyörrel a szülő gyermekét, barát barátját, sőt a jegyes jegyesét is. Ez a gyönyör a VI. és IX. parancsot nem sérti meg. Van továbbá

b) *érzéki gyönyör*. Székhelye az öt érzék, melyet a neki megfelelő inger kellemes izgalomba, bizonyos mámorba ejt. Így például a látásnak a szép vidék, a csillagos ég szemlélete, a fülnek az andalító zene, a szaglásnak a kellemes illat, az ízlésnek az édesség, a

tapintásnak síma tárgyak érintése okozhat gyönyört. Magában véve ez sincs a VI. és IX. parancs ellen. Ha azonban a gyönyör oly dolgok érzékeléséből támad, melyek könnyen a nemi ösztönt is mozgalmamba hozzák, mint pl. másneműek szépségének szemlélete, kezük szorongatása vagy a gyermek simogatása, akkor főleg egyes, gyulékonyabb természetekre nézve veszélyes lehet s könnyen átragadhat oly területekre, melyeket a VI. és IX. parancs tilalomfája zár el előlünk.

c) Végül van «nemi» *«testi» gyönyör*, melyet egyszerűen kéjnek is neveznek. Ez főleg a nemi szervekben árad szét s főleg a nemzésre szolgáló nedvek mozgalmából támad.

Ha e gyönyör az említett nedvek kiválasztása által teljes kielégítésre jut : *befejezettnek* nevezük ; ha e véghatárát el nem éri *befejezetlennek* hívjuk. Fontos ez a megkülönböztetés a továbbiak megértésére, de meg azért is, mert azt a körülményt, hogy a testi gyönyör a kielégítésig jutott, a gyónásban külön meg kell említeni.

Lehet továbbá a gyönyörnek (megengedett vagy bűnös) kielégítése a *természet rendje szerint*, ha az a nemzésre alkalmas módon történik ; és lehet *természetellenes*, ha a kielégülés módja a nemzést minden körülmények között kizárja.

Mindez sokkal világosabbá válik akkor, midőn majd alább az egyes fajtalan bűnök részletes tárgyalásába bocsátkozunk.

A fajtalan bűn súlya.

Oly kényes ponthoz értünk, melyet éppen nem könnyű a szenvedély által elhomályosított elmének belátni s elfogadni. De mégis őszintén s leplezetlenül ki kell mondanunk az igazságot, mert különben rászorgálnánk, hogy a Szentlélek minket is «néma ebnek» nevezzen, ha nem emelnők fel szavunkat, midőn Isten ügye és a lelkek üdve azt megköveteli.

A *nemi gyönyör*, a kék, ha az ember azt a házasságon kívül bármi módon egyenesen keresi vagy abban akaratával öntudatosan megnyugszik, szóval beleegyezik, mindjárt az első pillanatban halálos bűn. És jóllehet, a külső cselekedet, a végrehajtás a bűnt nagyobbítja, de az Istentől, a végcéltól elfordulás a gyönyörbe való belső beleegyezéssel már végbe ment, és így is halálos véték. Ez a katolikus Egyház tévmentes tanítása.

A tilos gyönyörbe beleegyezés **bűn**, mert rendetlenség s már ezért az Alkotó s legfőbb törvényhozó szándéka ellen van. És pedig **súlyos bűn**, mert a lehető legveszélyesebb ponton érinti Isten világtervét, mely az emberi nem szabályzott elterjedésén s fennmaradásán épül fel.

Ha ugyanis a legkisebb nemi gyönyör is a házasságon kívül megengedett vagy csupán bocsánatos bűn volna, az ember az ösztönhatalmas árja ellen legkevésbé sem volna bizto-

sítva. Amint ugyanis az első, gyenge pillanatban enged, menthetetlenül ragadja őt a szenvedély magával a pusztulásba, a végromlásba.

Mert ez a szenvedély, ha nincs a házasság mérséklő korlátai közé szorítva, ha kielégülését nem a szent célért, hanem önkényesen s önmagáért, pusztán csak az élvezetért keressük, az embert szinte megfosztja józan esztől s szabadságától, állattá aljasítja, mely nem ismer semmi szentet, hanem átgázol mindenben.

Végül, ha a nemi gyönyör a házasságon kívül szabad volna, ha a megnyugvás abban nem járna az örök üdv elvesztésével, akadna akárhány, ki *ezzel magával* beérné, csakhogy ne kelljen a családalapítás óriási gondjaival megküzdnie. Így azonban számtalan esetben meghiusulnának Isten üdvözítő szándékai, aki éppen a gyönyör ígéretével vonzza a legtöbb embert a házaseletre s hívja arra, hogy munkatársa legyen a teremtés fenséges munkájában.

Ezért van, hogy a bölcs és szent Törvényhozó a nemi gyönyör lángját a házasság szent tűzhelyére korlátozta s a ki-kihulló, szerteszálló sziporkákat is az örök büntetés fenyegetésével tiporja el.

De «ha nekem nem akartok hinni — mondom én is az Üdvözítővel — higgyetek az Írásoknak».

Miként nyilatkozik Isten, az egyetlen illetékes s legfőbb fórum a házasságon kívül keresett vagy elfogadott nemi gyönyör dolgában?

«Nyilvánvalók pedig a *test cselekedetei*, melyek ezek : paráznaság, tisztátalanság, szemtelenség, bujaság... kik *efféléket* cselekszenek, Isten országát el nem nyerik.» (Gal. 5. 19—21.) «*Semmi* paráznának vagy tisztátalannak... nincs öröksége *Krisztus és Isten országában.*» (Ef. 5. 5.)

«Ne csaljátok meg magatokat. Sem a paráznák, sem a házasságtörők, sem a puhák (önfertőztetők), sem a férfiakkal közösülők nem fogják bírni az Isten országát.» (I. Kor. 6. 9. 10.)

És jöllehet, e szentírási helyek a fajtalanságnak inkább külső cselekedeteit emlegetik, de világosan elárulják azt is, hogy a bűn mérge s így a tilalom oka megvan «*a test minden cselekedetében*», minden «*tisztátalanságában*», minden «*szemérmertlenségben*», így tehát belső, tilos gyönyörben is, mint ezt maga az Üdvözítő nyilván megállapítja, midőn így szól : «Minden, aki asszonyra (másneműre) néz, *őt megkívánván*, már paráználkodott vele *szívében*». (Máté 5. 28.)

A fajtalanság gyászos következményei, melyekről majd alább szólunk, e bűn gonoszságát és súlyát csak még inkább kiemelik s jellemezni fogják.

A szándékosság.

Kis erkölcsstanunk bevezető részében (Első parancs, 22. oldal) kifejtettük, hogy általában bűnt az követ el, aki Isten törvényét saját lelki-

ismerete ellen, tehát tudatosan s akaratlani lépi át. Ha ez fontos dologban történik, akkor a bűn halálos. Ámde, ha valamiben, akkor a nemi gyönyör dologában igen gyakran nagyon nehéz eldönteni s megállapítani azt, vajjon megvolt-e benne a tiszta tudatosság s az akaratnak teljes egyetértése, beleegyezése. Érzéki természetünk ugyanis, mint már említettük, nem áll a józan ész s akarat *korlátlan* hatalma alatt. Sokszor külső vagy belső okokból eredő kísértések heves viharokat támaszthatnak bennünk, amelyekben a «test törvénye», mint *Szent Pál* magát kifejezi, hosszasan vívódik a «lélek törvénye ellen» és a végén magunk sem tudjuk bizonyosan, hogy élünk-e még Isten szemében, vagy reánk szakadt a lelki halál; nyílt-e még feletünk az ég, vagy pedig jog szerint már a pokolé vagyunk.

Állapítsuk meg itt tehát — egyelőre csak az alapelveket, melyek a szándékosság ügyében eligazítanak. Hogy miként érvényesülnek ezek az elvek a gyakorlati életben, értekezésünk folyamán, főleg midőn majd a befejezetlen bűnökről szólnunk, mind világosabbá válik előttünk.

1. Nem maga a *gyönyörérzés* a bűn, hanem annak tilos keresése vagy a megnyugvás, beleegyezés abban. A komoly törekvés, melyet a tilos gyönyör elfojtására kifejtünk : erény s bőséges érdemforrás.

2. A tilos gyönyört a házasságon kívül *egy-*

nesen keresni vagy abban megnyugodni, beleegyezni már az első öntudatos pillanatban halálos bűn. (Itt tehát nincs «kicsinység».)

3. Ha valaki a tilos gyönyört ugyan nem keresi, de olyasmit tesz vagy megenged, amiből aztán a testi gyönyör előreláthatólag felébred, a körülmények szerint lehet büntelen, avagy véthet bocsánatosan vagy súlyosan.

a) Büntelen az ily cselekedet, ha még oly heves kísértésekre ad is alkalmat, midőn az *szükségből* történik s emellett megvan az alapos remény, hogy az ébredő tilos gyönyörbe bele nem egyezünk, hanem az Isten kegyelmével le tudjuk győzni. Így nem vétkezik a doktor, aki funkciói, vagy a tanuló, aki szükséges tanulmányai által magát — talán nehéz — kísértéseknek teszi ki. És valóban méltán bízhatnak a jóságos isteni Gondviselés különös pártfogásában és segélyében azok, kik veszélyes foglalkozást Isten dicsőségéért, az emberi nem javáért, hivatásból vállálnak magukra. Csak maguk részéről se hanyagolják el azt, ami tőlük függ, az imát s a kellő óvatosságot.

b) *Súlyos bűn* keresni vagy megengedni azt, ami természeténél fogva szinte bizonyosan bűnös gyönyörbe, beleegyezésbe ránt. Ilyen pl. szemérmert nagyon sértő dolgok szemlélete s érintése főleg másneműeken, nagyon rút könyvek elolvasása.

c) *Bocsánatos bűn*, vagy megfelelő okból *teljesen* büntelen magunkat kisebb kísértéseknek

tenni ki, melyek a nemi ösztönt nem igen szokták felingerelni, vagy csak oly kis mérvben, hogy az ébredező gyönyört könnyű elfojtani. Pl. haszontalan pillantások, könnyelmű, hosszú tereferék különböző neműek között.

Minthogy pedig a nemi gyönyörre való hajlam s az ellenállóképesség más és más egyénben nagyon különböző, azért nagyon sok esetben a saját tapasztalatunkon alapuló önismertünk a legilletékesebb annak elbírálásában, vajjon valami *nekünk* szabad-e vagy tilos; és ha tilos, mily mértékben, halálos vagy bocsánatos bűn terhe alatt-e.

Ami ugyanis némely — talán heves vérű vagy a bűnös szokás által legyengült — egyént rendesen s biztosan megbuktatja, pl. némely tánc vagy szindarab, a másokra nézve csak mérsekeltlen veszélyes.

Általában véve tehát: minél nagyobb s biztonságosabb *reánk nézve* a gyönyörbe való beleegyezés veszélye, annál súlyosabb a kötelezettségünk elkerülni azt, ami kísértésbe ejt és annál fontosabb oknak kell fennforognia, hogy a veszélynek magunkat büntelenül kitehessük.

Ahol pedig a dolog természeténél fogva vagy saját tapasztalásunk tanúsága szerint *a bukás bizonyos*, semmi sem igazolhatja vagy teheti menthetővé, hogy abba belerohanjunk.

IV.

Vétkek a VI. és IX. parancs ellen.

A keleten utazó zarándok a Jordán-folyó mentén délfele haladva — kisebb tengernek is beváló — nagy tavat ér. Ez a csendes és mély víztömeg halottként terül el magas és kopár sziklapartjai között. Vidékén ember nem lakik, de még a néma hálnak sincs benne semmi nyoma, pedig elég helyre találna benne.

A tó vize élvezhetetlenül keserűen fanyar s inkább szomjan pusztul minden élő lény, sem-hogy abból innék. Ha megízleled, mintha csak darázs csípte volna meg nyelvedet.

Időnkint koromfekete szurok (aszfalt) emelkedik fel mélyiből lomhán a part felé úszkálva.

Amint beszélük, a tó gőzölgő párai oly fojtók és mérgesek, hogy még a föléje tévedt madár is repülés közben élettelenül hull alá *«a holt tengerbe»*.

Csendes vízállással, tiszta időben, mintha falakat is lehetne látni a fenékén.

Ezen elátkozott hely az idők végéig hirdetni fogja az egymást követő nemzedékeknek a vég-telenül szent és igazságos *Isten* tilalmát, melyet a VI. és IX. parancsban ünnepélyesen kihirdetett.

A holt tenger kietlen, kihalt vidéke egyszer-smind hű képe az erkölcstelenség által tönkretett szívnek, léleknek. Borzalommal tekint reá mindenki, s ha vannak órák, midőn az ily szerencsétlen komolyan magába száll, lehetetlen, hogy borzalommal ne tekintsen önmagára, midőn észreveszi «a pusztulás utálatosságát a szent helyen», igen, azon a szent helyen, melyet egykor a Szentlélek templomnak választott, az Istenfia vérével lemosott s a szentáldozás által akárhányszor eleven szentségházává avatott. Valóban e körülmények a tisztaság megsértését katolikus emberre különösen rúttá s becstelenné teszik.

Szent Pál azt állítja a bujaságról, hogy «az ne is említették közöttetek». És íme én mégis elég részletesen szándéksom róla szólni, amint a harangok is megszólalnak, midőn víz- vagy tűzvész fenyegeti a talán csendes éji álomban szendergő lakosokat. A paráznság dagálya, a fajtalanság tüze ugyanis szétárad a mai társadalmon, s a föld, mely az emberi nemet hordozza, ha tudna, elpirulna miatta.

Mint már említők, a fajtalan bűnök közt vannak olyanok, melyek bár Isten súlyos tilalma ellenére, de egyébként a *természet rendje szerint*, vagyis olyképpen mennek végbe, ahogy ez a házasság által megszentelt viszonyban megengedett volna ; s vannak *természetellenesek*, vagyis olyanok, amelyekkel az ember nem csupán Istennek *kijelentett* akaratát sértik meg, hanem a természetbe írt rendet is.

Ez utóbbiak ugyan magukban véve súlyosabbak, mert a világ általános rendjébe inkább beleütköznek ; — az előbbiek, t. i. a természet rendje szerinti bűnök azonban gyakran nagyobb károkat okozhatnak s végzetesebb következményekkel járhatnak.

A fajtalan bűnök egy másik megkülönböztetése, hogy némelyek közülök befejezésig jutnak, mások pedig befejezetlenek maradnak. (Lásd 22. oldalon.)

Mindezt előre kellett bocsátanunk, hogy a fajtalan bűnök szomorú rendszerében — saját magunk s felebarátunk javára — jobban kiismerjük magunkat.

A/ Befejezett bűnök.

Bűnök a természet rendje szerint.

1. Az *egyszerű paráznság*. Nemi érintkezés ez közös beleegyezéssel oly férfi s nő között, kik között nem forog fenn házassági akadály. «Egyszerűnek» nevezzük e bűnt, de nem azért, mintha ezzel súlyát lefokozni akarnók. Mert bizony katasztrófa az, az ember legdrágább lelki, sokszor testi kincseinek feláldozása, Isten templomainak csúfos rombadölte, a mennyország elárusítása, ördögi rabszolgaságba szegődés, emberi méltóságunk sárbatiprása, s mindez pillanatnyi hitvány, állatias kéjért.

Valóban, ha az a férfi meggondolná, hogy tette minő jellemtelen s lovagiatlan a női becsülettel szemben s úgy magára, mint áldozatára mily végzetes következményekkel járhat, s ha az a nő megfontolná, hogy ő, *igen, főképp ő*, mit dob oda egy önfeledett pillanatban, akkor nem úsznék a világ a bujaság fertőjében. Hányan vannak, akiket talán mindjárt az első botlás megmételyezett, kizárt a későbbi boldog családi élet paradicsomából, gyermek- s öngyilkosságba kergetett, pokolba taszított. Talán az első botlás hozhatta a férfi s nő fejére a törvénytelen szüléssel járó iszonyú felelősséget a rendesen többé-kevésbé szerencsétlen gyermekkel szemben.

Midőn tehát a paráznaságnak szóban forgó fajtáját *«egyszerűnek»* neveztük, ezzel csak azt akartuk jelezni, hogy vannak körülmények, melyek e bűnt *gyökeresebbé* változtatják, vagy pedig más bűnöket csatolva hozzá azt *többszörössé* tehetik. Mind a kétféle körülményt a gyónatószekben meg kell említenünk, hogy gyónásunk teljes s érvényes legyen.

Az egyszerű paráznaságot *gyökeresebbé* s így nehezebben gyógyíthatóvá teszi, ha a bűn állandó viszonyná fejlődik, amit *agyasságnak* hívunk.

Ágyasságnak nevezünk valamely bűnös viszonyt nem csupán akkor, ha a férfi s nő egyszerűen *«összeállnak»* vagy pedig érvénytelen házasságban élnek (aminő Isten s a lelkiismeret színe előtt a tisztán polgári házasság a katolikusok között; vagy a vegyes házasság 1918

május 19-ike óta, melyet katolikus templomban meg nem kötöttek); hanem akkor is, ha a felek bár együtt nem laknak, de viszonyuk a bűn gyakori ismétlődése által állandó jelleget öltött.

Az ágyasság is paráznaság tehát, melyet azonban az állandó bűnalkalom s szokásosság módosít, elmérgesít.

Az ágyasok, minthogy hiányzik náluk a komoly bánat s erősfogadás, a gyóntatószékben fel nem oldozhatók, míg csak ügyüket nem rendezik s az okozott botrányt el nem hárítják. Így, csakis így adják jelét az őszinte megtérésnek, amely nélkül a feloldozás reájuk amúgy is érvénytelen, haszontalan, sőt kártékony volna.

Ügyüket pedig kétféleképpen hozhatják rendbe.

Vagy megesküsznek az Egyház törvényei szerint, s ez a legjobb, ha csak elháríthatatlan akadály nem forog fenn. De még ily esetben is lehetőleg — legalább rövid időre — szét kell válniok, nehogy a botrányos életből vonuljanak egyenesen az oltár elé. Vagy pedig el kell hagyniok egymást, s ez az egyetlen orvosság, ha a szentségi házasság bármily okból lehetetlen közöttük.

Nem tagadjuk, hogy ez a szakítás olykor óriási áldozatot követel tőlük. Ott a szerencsétlen, tönkretett asszony, a szegény, ártatlan gyermekek, akikről a bűnös apának kell valamikép gondoskodnia.

Ámde mindezt a vétkes lépés előtt már előre lehetett s kellett volna látni. Éppen nem vádol-

ható tehát kegyetlenséggel az *Egyház*, ha még ily rettentő körülmények között is éppen a lelkek megmentése érdekében az operáló késhez nyúl s az isteni örök törvénynek érvényt szerez : «Ha kezed, lábad, szemed megbotránkoztat téged, vágd el, illetőleg vágd ki azt». Vagyis jobb neked anélkül az égbe jutnod, ki oly szükséges s kedves neked, mint a kezed, lábad s szemed, mint vele együtt «a gehennába jutnod, a kiolt-hatatlan tűzre». (V. ö. Márk 9. 42—47.)

Csupán olyankor, ha az egyik fél súlyos betegsége a bűnt amúgy is kizárja s másrészt a hirtelen szétválás lehetetlen, tűrhető, hogy az ágyasok a beteg felépüléséig együtt maradjanak. De még ily esetben is, mielőtt e szentségekhez járulnának, a botrány elhárítása miatt tanuk előtt kell megigérniök, hogy ügyüket az Egyház színe előtt rendbe hozzák, illetőleg szétválának, ha meg nem esküdhetnek.

Az ágyasokat az Egyház, ha hivatalos figyelemztetés után sem szüntetik meg botrányos állapotukat, kebeléből kizárja s tőlük a csupán hű gyermekeit megillető egyházi temetést megtagadja. (1240-ik kánon.)

Egy másik körülmény, mely az egyszerű paráznaságot gyökeresebbé teszi, az ú. n. prostitúció, vagyis a paráznaság üzletszerű folytatása. Nagy seb ez, mely részint szabadon burjánzik, részint hatósági patenttel ellátva tátong a társadalom testén.

Kétségkívül nem vétkeznek a hatósági köze-

gek, ha *nagyobb erkölcsi s egészségi károk* elhárítása miatt a bűntanyákat hivatalosan túrik s az orvosok, kik ily személyeket, kiket a köznyelv «perditák-nak» vagyis kárhozottaknak nevez, egészségi szempontból ellenőriznek. Ámde nagyon lehet vitatni, vajjon nem forognak-e fenn sokkal nagyobb okok, amely az effajta hivatalos türelem ellen harcolnak.

A hatósági engedély s ellenőrzés ugyanis a könnyelmű s léha férfivilágban azt a hamis meggyőződést fejleszti ki, hogy a bűn szükséges, s egészségi szempontból is nélkülözhetetlen.

Ez utóbbi balhit cáfolatára számtalan igazi szaktekintély véleményét idézhetnők. A sok közül álljon itt a *christianiai* egyetemi orvosi testület idevágó nyilatkozata :

«Az oly sokszor hangoztatott állítás, hogy az erkölcsös életmód, a nemi tartózkodás az egészségre káros lenne, egyező meggyőződésünk szerint teljesen alaptalan. Oly betegség vagy testi gyengeség egyáltalán nem létezik, mely az erkölcsös, önmegtartóztató életmódból származnék».

Dr. Nékám Lajos, egyetemünk kiváló tudós tanára az Előszóban, melyet *Temming Tivadar* : «Sexualis élet és a férfivilág» c. művének magyar fordításához írt, azt állítja, hogy a nemi szervek váladékának felszívárgása a vérkeringésbe igen jótékonyan, frissítően s fejlesztően hat az emberi szervezetre ; miért is nagy kárt csinál magának, főleg az ifjú, ha azt elpazarolja.

Ami pedig a rettentő vérbajoknak, nemi betegségeknek hivatalosan ellenőrzött prostitúció általi megakadályozását illeti, a statisztika ugyancsak rációfol. Hiszen a nevezett jeles tanár állítása szerint a prostituáltak csaknem kivétel nélkül fertőzöttek. Innen van aztán, hogy az alkalom könnyűsége folytán a nemi baj óriási arányokban terjed, férfivilágunk harmadát, negyedét s általuk a családokat megmetelyezi, óriási kiadásokat okozva egyeseknek, de magának az államnak is.

Úgy az ágyasság, mint a prostitúció tehát, ha az csak az egyszerű paráznaságok összege, csupán annyiban érdemel *külön* említést, mert a közeli bűnalkalom s a megszokás, mely e két állapotnak szoros velejárója, a helyzetet sokkal veszélyesebbé teszi s a lelkiatya részéről sokkal gondosabb s szigorúbb elbánásmódot követel.

Áttérünk ezután azon esetekre, ahol a körülmények a paráznasághoz *új más bűnt* csatolnak s így a vétket *megsokszorozzák*.

2. *Házasságtörés*. Nemi érintkezés más hitvesével. A paráznasághoz még az *igazságtalanság* bűnét is csatolja a megejtett hitves házastársával szemben, kinek *egyedül* van joga hitvesére. Ha mindkét házasságtörő fél házas, ám akkor az igazságtalanság is megduplázódott, amiről a szentgyónásban szintén be kell számolni.

Nem oszlatja el az igazságtalanságot, ha az egyik hitves, a másik házasságtöréséhez beleegyezését adja. Ily esetben ugyanis oly jog fel-

adásáról volna szó, melyről a házasság isteni törvény folytán senki javára le nem mondhat. Innen van, hogy elvált férjek s feleségek által kötött újabb meg újabb házasságok — amint ez mostanában napirenden van —, nem csupán rút paráznaságok, hanem valóságos házasságtörések is.

Minthogy pedig a házastársaknak kizárólag egymás testére van joguk, ugyanezért mindaz, amit akár tulajdon testükkel, akár mással szemben tisztaság dolgában vétének, legyen bár csupán vétkes érintés vagy kívánság, a házasságtörés jellegét is viseli, ami a szentgyónásban megemlítendő.

Jegyzet: Ha valaki más *jegyesével* vétkezik, a bűn ugyan súlyosabb, de a benne rejlő igazságtalanság még nem oly nagymérvű, hogy azt a gyónásban szükségképpen fel kellene említeni. Elég tehát, ha az illető magát egyszerűen paráznasággal vádolja.

3. *Vérfertőzés.* Nemi érintkezés az olyanok között, kik rokoni viszonyuknál fogva a házasságkötésben isteni vagy egyházi törvény által akadályozva vannak. Ilyenek a *vérrokonok* egyenes ágon minden fokban, oldalágon a harmadik fokig bezárólag; a *sógorságban levők* egyenes ágon minden fokban, oldalágon a második fokig bezárólag.* (1076. és 1077. kánon.)

A vérfertőzés a paráznasághoz újabb bűnt

Bővebb tájékoztatást ad a szerzőnek: «A ker. házasság» című könyve. A «Mária Kongregáció kiadása».

csatol a *«kegyelet»* ellen, mellyel közölebbi rokonainknak tartozunk. A gyónásban sem a rokon-ság természetét, sem fokát nem vagyunk kötelesek kifejteni, elég, ha a bűnös magát egyszerűen vérfertőzésről vádolja.

4. *Erőszak.* E véték a tisztaságon kívül az igazságosságot is sérti a nővel szemben, aki nyers kényszernek, bárminemű megfélemlítésnek, csalásnak, hitegetésnek esik áldozatul, vagy akit önkívületi (alvó-, ittas-, őrült-) állapotában használnak ki a nemi érintkezésre.

5. *Nőrablás.* Rokon az előzővel. A nőnek *faj-talan szándékból* történő erőszakos elhurcolásában áll. Itt főképp az *igazságtalanság* vétke lép előtérbe.

6. *Szentségtörés.* Amint az *«Első parancsban»* (60. oldal) bővebben kifejtettük, szentségtörés bűnébe az esik, aki Istennek szentelt személyeket, helyeket vagy tárgyakat (dolgokat) tiszteletlenséggel illeti.

Ámde ha valami, ám a fajtalanság bűne az, amely Istennek különös tulajdonát alkotó személyeket, helyeket, dolgokat leginkább meggyalázhatja. Lehet tehát a fajtalansággal — egyben személyi-, helyi- vagy dologi szentségtörést is elkövetni.

a) *Személyi szentségtörést* követ az a felszentelt vagy fogadalmas egyén, aki Istennek VI. vagy IX. parancsa ellen bármiként is vét. Ha ily egyének egymással vétének, a szentségtörés is duplázódik.

b) *Helyi szentségtörés* bűnébe esik, aki a nemi ösztönt szent helyen, templomban, kápolnában, vagy temetőben elégíti ki.

A fajtalanságnak befejezetlen cselekedetei a szent helyen, minők a tisztátalan érintés, csók, tekintet, beszéd s a belső bűnök (gerjedelmek, gondolatok, kívánságok) bár a szentségtörés jellegét ugyancsak magukon viselik, de nem oly mértékben, hogy ezt a gyónásban szükségképpen meg kellene említeni. Szorosan véve tehát elég tettünk kötelességünknek, ha magunkat ily befejezetlen vagy belső bűnökről vádolva elhallgatjuk, hogy azok *szent helyen* mentek végbe.

c) *Dologi szentségtörést* tesz az, aki szent dolgokat fajtalan celokra használ vagy azokkal fajtalan módon bánik. Így pl. miséztet, hogy fajtalan, házasságtörő stb. szándékai, kívánságai sikerüljenek, vagy aki nyomban a szentáldozás után, midőn az Úr Jézus benne még személyesen jelen van, vét a tisztaság ellen. Ide tartozik a csábítás undorító vétke is, mely a szentgyónás ürügyének vagy alkalmának leple alatt megy végbe.

Ha előfordulna, mitől Isten óvjon, oly borzalmas eset, hogy a gyóntató maga volna az, ki a gyónással kapcsolatban *bármilyen bűnre*, mely a szent tisztaságot sérti, csábít, a gyónó, legyen az férfi vagy nő, köteles volna, még akkor is, ha a bűnbe maga bele nem egyezett, a csábítót az egyházmegyei hatóságnak írásban vagy szóban, de *hivatalosan* feljelenteni. A feljelentő

neve mindig titokban marad. Ha pedig e főbenjáró kötelességét, melyet az Egyház közjáva annyira követel, egy hónapon belül teljesíteni elmulasztaná, kiközösítésbe esik s fel nem oldozható, míg csak kötelességét nem teljesíti. (2368-ik kánon.)

Jaj volna azonban annak, aki az ártatlan gyóntatót, akit a védekezésben a gyónási titok pecsétje minden körülmények között megakadályoz, csábításról hamisan bevádolná. E szörnyű bűnt csak a pápa öszentsége, s ő is csak akkor oldozza fel, ha a gonosz rágalmazó állítását forma szerint visszavonja, az okozott károkat erejéhez képest jóváteszi s a reá szabandó szigorú penitenciát magára vállalja. (2363-ik kánon.)

Oly külső, *súlyos* bűnt, melyet valaki az Egyház szolgájával a szent tisztaság ellen mint bűntárs valaha elkövetett, legyen bár az csak fajtalan beszéd, csók vagy más efféle, az illető pap érvényesen fel nem oldozhatja. Csak a legvégső szükség, t. i. az életveszély, alkot ebben kivételt, ha a bűnös másnál gyónni nem tudna vagy nem akarna. De még ha a szóban forgó bűnt már más gyóntató feloldozta is, mégsem *illenek*, hogy valaki egykori bűntársához forduljon lelki ügyeivel. (V. ö. 884. kánon.)

Bűnök a természet ellen.

1. *Önfertőzés.* E bűnnel az ember befejezett gyönyört, teljes kielégülést keres a nemi érint-

kezésen kívül, elfecsérelve a nedveket, amelyek csakis ebben érnék el természetes céljukat. Tehát tartalmazza a fajtalanság egész mérgét s különös jelleget ad neki a természet rendjétől való eltérés. *Szent Pál* «puhaságnak» nevezi s azon vétkek közé sorolja, melyek kizárnak Isten országából. (I. Kor. 6. 9.)

Az önfertőzés mindkét nemnél iszonyúan el van terjedve. Főképp serdülő ifjúságunk lelkét s testét pusztítja ez a — gyónásban is sokszor elhallgatott — «néma bűn», melyet éppen azért sokan «diákbetegség»-nek is szoktak nevezni.

Romboló hatását Nékám tanár így jellemzi : «Szánandó azok helyzete, kik . . . önfertőzés útján elpazarolták nemi produktumaikat. Meszszíról meg lehet ismerni e beesett szemű, sápadt, életűnt, feledékeny, gondterhelten járó akaratséltűli gyenge fiúkat. Szédülnek, szívdobogásról panaszkodnak. A késő bánat, az önvád, a jövőben való reménytelenség mind mardossák lelküket. Félnék, hogy a nemi egészséget, a boldog családi örömeit örökre elvesztették. Kifejlődik bennük a szexuális neurasthenia és ezt a magában véve még gyógyítható állapotot tetőzik azzal, hogy vagy az alkoholban keresnek vigasztalást, vagy kétségbeesésükben az orvosi rend szemetéhez, a magukat újságokban hirdető csalókhöz fordulnak, ezek által kizsaratatják magukat, aztán végképp elkeseredve, öngyilkossággal pecsételik meg sorukat».

Az önfertőzést illetőleg a katolikus erkölcs-tan a következő irányelveket adja :

Soha, semmi körülmények között sem szabad önfertőzést előidézni vagy az ezzel kapcsolatos gyönyörbe beleegyezni.

Ez ugyanis a természet törvényének sérelme volna, mely alól soha senki sem adhat felmentést és semmi okkal vagy ürüggyel sem igazolható.

Nem azzal, hogy az önfertőzés időnkint az egészségre szükséges. Ezt a légből kapott vagy jobban mondva szenvedélysugalta állítást már ezerszer megcáfolták.

Sem azzal, hogy az ösztönnek bizonyos körülmények között lehetetlen ellenállni. *Még ugyanis az ember épelméjű, szabadakarátának mindig megvan az ereje, hogy legalább is az öntudatos szabad közreműködést s beleegyezést az önfertőzéstől megtagadja.*

Jegyzet. Ami álomban történik, azért felelősök nem vagyunk, hacsak arra még éber állapotban szándékkal reá nem szolgálunk. Sőt ha a fertőződést maga a túlterhelt természet ébrenlétben indítaná is meg, bár nagyon tanácsos, de nem szoros kötelesség annak *egyenesen* ellenszegülni. Elégséges, ha az ember azt, ami önhibáján kívül megkezdődött, türelemmel elviseli s magát közben figyelmének elterelése s imádság által a beleegyezés veszélyétől óvja.

Hogy pedig az önfertőzésre csupán alkalmat szolgáltassunk, anélkül, hogy azt magát akarnók

vagy abba beleegyeznénk, ezt a körülmények szerint kisebb vagy nagyobb ok teheti menthetővé. (V. ö. azzal, amit a szándékosságról a 32. oldalon elmondottunk.)

a) Fontos ok kell tehát ahhoz, hogy valamit tegyünk vagy megengedjünk, ami a fertőződés *közel* veszélyével jár s azt előreláthatólag előidézi. Ilyen ok lehet pl. némely mellőzhetetlen ápolás vagy gyógykezelés vagy valamely jelentékeny kellemetlenség elhárítása.

b) Sokkal kisebb ok elég arra, hogy olyasmit tegyünk vagy megengedjünk magunknak, ami természet szerint nem igen szokta a fertőzést felidézni. Pl. kézfogás vagy oly illedelmes ölelés, csók, mely az illető vidéken szokásos üdvözlési mód; illemes tánc, lovaglás, testgyakorlatok, erősebben fűszerezett ételek s szeszes italok mérsékelt élvezete.

c) Sőt, ha nincs is kielégítő ok, hogy valaki, bár egyébként tisztességes, de őt nem illető dolgokkal foglalkozzék, pl. orvosi könyveket olvasson, azért *halálosan* rendszerint nem vétkezik, föltéve, hogy tapasztalásból tudja s méltán remélheti, hogy esetleg mégis beálló fertőzésben gyönyörködni s beleegyezni nem fog.

A *szokásos önfertőzés*, mint már fent említve volt, lelki s testi életünknek egyik legborzalmasabb rákfenéje.

A szerencsétlenek, kik e bűn borzalmas rabbilincseit hordozzák, forduljanak szakavatott, lelkiismeretes, lelki, sőt ha a baj nagyon előre-

haladott, testi orvoshoz is s kövessék ezek utasításait. Kétségbeesniök azért nem szabad, mert nincs nehézség, melyen az igazi, komoly *jóakarát*, Isten kegyelmétől támogatva segíteni nem tudna.

Ha valahol, itt igaz a közmondás: «Segíts magadon s Isten is megsegít». Igen, segíts magadon, főleg legyengült akaratodnak s idegzetednek edzése által. Keményebb fekvőhely, gyakori lemosások, fürdő (főképp nőknél), szabad levegő, mérsékelt sport, minden izgatótól való tartózkodás, fokozzák az ellenálló erőt. A győzelmet azonban Isten kegyelme adja, melyet ima, a gyakori szentgyónás s áldozás árasztanak bőven lelkünkre. Amit a tisztaság óvásának eszközeiről alább még elmondunk, nagyon figyelmükbe ajánljuk e bűn szerencsétlen áldozatainak.

Jegyzet. Amit az önfertőzésről (pollució) kifejtettünk, úgy általában alkalmazhatjuk az ú. n. distillációra is, vagyis azon nedvek kiválasztására, melyek valamikép szintén a nemi ösztön célját szolgálják s olykor-olykor kisebb mennyiségben s kevés izgalommal távoznak.

Ha a kiválasztás minden élvezet nélkül megy végbe, mit sem kell vele törődnünk; ha élvezettel jár, akkor ugyanazon erkölcsi elbírálás alá esik, mint maga az önfertőzés.

2. *Szodomai bűn.* Vannak a természetellenes fajtalanságnak még egyéb megnyilvánulásai is, melyek nem csupán a régi pogányság között,

melyet *Isten Szent Pál* igéi szerint «a gyalázat indulataira hagyott», voltak gyakoriak, hanem modern, *Istentől* elrugaszkodott társadalmunkban sem ritkaságok. Ilyen a szodomai bűn.

Hadd mondja el *Szent Pál* helyettünk azt, amiről beszélnünk oly nehéz. «Asszonyaik a természet szerint való szokást azzal cserélték fel, mely a természet ellen van. Hasonlókép a férfiak is elhagyván a természet szerint való szokást az asszonnyal, felgerjedtek kívánságaikban egymás iránt, férfiak férfiakon undokságot cselekedvén . . .» (Rom. 1. 26. 27.) Szóval a férfi s nő szenvedélye kielégítésére saját nemét vagy a másik nemen nem az erre alkotott szervet használja.

3. *Bestialitás* (állati bűn) még ennél is mélyebb fertőbe süllyeszti a szerencsétlen embert, midőn állattal keresi a nemi vagy ahhoz hasonló érintkezést.

4. Végül vannak az erkölcsi elfajulásnak egyéb szörnyszülöttei, midőn t. i. az ember oly tettel szítja fel magában a szenvedély szilaj lángjait, melyek a nemi ösztönnel egyébként semmi összefüggésben nincsenek. Ilyen például a *sadismus* (de *Sade* marquisról vette nevét), mely mások kínzása, gyilkolása által ébreszt magában gyönyört; a *masochismus* (*Sacher Masoch* beszél róla sokat regényeiben), mely önmaga gyötrése által előidézett kéjérzetben keres kárpótlást; a *fetischismus*, mely másokra nézve teljesen közömbös dolgok érintése vagy

elgondolása által keresi bűnös kielégülését ; a *paederastia*, mely gyermekeket használ ki fajtalan célra ; a *lesbosi* vagy *sapphoi* szerelem, a nők egymás közti vétkes érintkezése.

Mindeme borzalmas eltévelyedéseket éppen csak megemlítjük. Sajnos, a modern társadalomban talán inkább csak a nevük ismeretlen, nem a fogalmuk. És ha akadnak olyanok, kiket a vak szenvedély a lejtőn ily messze is ragadott s ily mély örvénybe döntött, ha még nem halt ki belőlük minden jóakarat, bizonyosan megkönnyebbülnek, midőn olvassák, hogy a lelkiatya ilyen gyászos bukások lehetőségéről is bír tudomással s még ily elmérgesedett sebekre is van orvosság, az Údvözítő szívsebéből csergező gyógyforrásban, a penitenciatartás szentségében.

B/ Befejezetlen bűnök.

Ama fajtalan bűnök között, melyek kielégülésig nem jutnak, van olyan, mely a tilos gyönyört már magában foglalja, t. i. a *test gerjedelme* s vannak olyanok, melyek csupán a szeméremérzetet sértik, de a bűnös élvezet felosztására nagyon alkalmasak. Ezek ismét vagy belsők, minők a tisztátalan gondolatok és kívánságok, vagy pedig külsők, mint a szemérmetlen érintés, csók, ölelés, szavak s olvasmányok. Valamennyinek nagy jelentősége van a gyakor-

lati életben, azért mindegyikről legalább röviden külön-külön meg kell emlékeznünk.

Testi gerjedelem.

A nemi ösztön által felhajszolt vér a testet forrongásba hozhatja s mintegy a tisztaság szent törvénye ellen lázíthatja.

Ha a testi forradalommal egyetértünk, súlyosan vétünk. Ha hibánkon kívül támad, akkor ugyan vétékmentes, de a körülmények szerint más és más eljárást kell vele szemben tanúsítanunk. Ha e gerjedelmek csupán apróbb villódzások, egyszerűen megvetendők. Ha hevesek s a beleegyezés veszélye felé sodornak, egyenesen ellenük kell szegülnünk, amit imádság, figyelmünk elterelése s azáltal tehetünk, hogy magunknak valami testi kellemetlenséget, fájdalmat okozunk.

Ne hagyjunk abba semmi jót, de legkivált ne — szokott lelkigyakorlatainkat, elmélkedésünket s szentáldozásunkat, ha azokat netán testi gerjedelem kísérné. Lángbuzgó lelkeknél is előfordulhatnak ilyen tünetek. Foglalkozzunk csak tovább Istennel békén s türelemmel. Már maga az a körülmény, hogy lelki munkánkban a kötelesség vagy legalább is a jó szándék vezet, kizárja az akarati hozzájárulást, beleegyezést.

a) *Belső bűnök a szemérem ellen.*

Gondolatok és kívánságok.

Loyola Szent Ignác világhírű «Lelkigyakorlatiban» bizonyára Istentől sugalt tudással s bölcsességgel oktat ki arra, mikép kell a bennünk jelentkező gondolatokat elbírálnunk s hogyan viselkedjünk velük szemben.

Először is reámutat arra a nagyon megfontolandó igazságra, hogy bennünk a gondolatok három forrásból eredhetnek: mi magunk szabadakarattal gondolhatjuk azokat, de jöhetnek kívülről is, t. i. a *jó* vagy *gonosz* szellem sugalmából. Vegyük most már sorra mind a három fajta gondolatot.

A mi magunk támasztotta gondolatok lehetnek *jók* vagy *rosszak*. Ha *jók*, akkor érdemünk van általuk Isten előtt. Ha *rosszak*, akkor ismét három eset lehetséges. Ha az a rosszra, illetlenre való gondolás *szükséges*, mint pl. az orvosnak vagy lelkiatyának, ki erkölcstani tanulmányait végzi vagy a bűnöst kikérdi, akkor bűntelen, sőt érdemhozó Isten előtt.

Ha a helytelen gondolat *szükségtelen*, csupán kíváncsiságból, hanyagságból vagy aggályosságból foglalkozunk vele, akkor rendesen bocsánatosan vétkezünk.

Végül ha a gondolathoz *bűnös gyönyör* járul, ez az egyébként szükséges vagy hasznos gondolatot is halálos bűnné változtatja.

A *külső forrásból*, tehát Istentől vagy jó an-

gyaltól eredő jó sugalmakról helyütt nincs sok mondanivalónk. Érdemeket gyűjtünk, ha azokat elfogadjuk s velük közreműködünk s helytelenül cselekszünk, ha azokat elhanyagoljuk.

A *kívülről* eredő, tehát gonosz lélektől sugalt rossz gondolatoknál ismét több eshetőséget kell megkülönböztetnünk.

Először lehetnek azok *érdemhozók*. Minő vigasztos gondolat! Mi a leggonoszabb gondolatokból dús érdemeket gyűjthetünk. És kétségtelen, hogy a jó Isten csupán ezen okból engedi meg, hogy a gonosz lélek reánk hasson s minket zaklasson. A Szentlélek boldognak hirdeti azokat, kik különböző kísértésekbe esnek, mert ez ad alkalmat a türelemre, ebből fejlődik a tökéletesség. (V. ö. Jak. 1.2.3.) Érdemet merítünk tehát a rossz gondolatokból, ha azoknak nyomában ellenszegülünk.

Valóban, minő esztelen s veszélyes a kísértővel szóba állani, vitatkozni! Ősanyánk, Éva is megadta ennek az árát.

De még *nagyobb* az érdemünk, ha a kísértés makacskodik, újabb és újabb rohamot intéz ellenünk, de mi kitartunk s állhatatosan visszautasítjuk támadását. És ez nagyon gyakori eset. Adjunk érte hálát az Úrnak, «ki heves csatát küld, hogy győzzünk». Nem szabad tehát fejünket vesztetnünk. Maradjunk bátrak és hívek. Nekünk szól az isteni ígélet.: «Vele vagyok a szorongatásban, megmentem és megdicsőítem őt». (Zsolt. 90. 15.)

A másik eshetőség a kívülről jövő rossz gondolatoknál az, hogy az ember — *Szent Ignác* kifejezése szerint — «ügyel reájuk, kissé időzik mellettük, sőt bizonyos gyönyört is merít belőlük, vagy azok elűzésében némi hanyagságot tanusít». Ilyenkor bocsánatosan vétünk.

Nagyon világos, hogy a szent ehelyütt nem beszél *teljes* beleegyezésről, mint arról némelyek vádolták, hanem egyszerűen s híven jellemzi a gyarló emberi természetnek azt az ingadozását, midőn a csábnak ugyan teljesen nem enged, de azt egész eréllyel vissza sem utasítja.

Végül az utolsó eshetőség az, hogy a gondolatébresztette bűnös gyönyörbe beleegyezzünk s ilyenkor súlyos bűnt követünk el.

Jegyzet. Nem lesz haszon nélkül részekre bontva mozzanatról-mozzanatra megfigyelnünk, ami kísértés idején — lehet, hogy rövid pillanatok alatt — bennünk végbemenni szokott. Testi vagy lelki szemeink előtt felmerül a csáb, mely érzéki természetünket vonzza, ingerli. Ez az első mozzanat. Erre következik a második : érzéki vágyó tehetségünk feléje hajlik, mint a vas a mágnes felé. Minthogy pedig bennünk az összes erők s tehetségek egy embert alkotnak, a szoros kapcsolatnál fogva az akarat is szeretne az érzéki vágy pártjára állni s vonzalmát követni — s már-már utána indul ; és ez a harmadik mozzanat. Erre aztán az értelem — és ez a negyedik mozzanat — felelszémel s kutatja, hogy a bennünk támadt mozgalom jóra vagy

rosszra irányul-e s csakhamar belátja, hogy itt Isten törvényének megtartásáról vagy megszegéséről van szó. Most érkezett el a döntő pillanat. Ha az akarat — *miután* az értelem őt felelősségére imígyen figyelmeztette — *ennek ellenére* is a rossz pártjára áll, annak enged, az után indul, akkor bekövetkezett az utolsó — ötödik — mozzanat, a beleegyezés, a bűn, melyet nem ritkán a külső cselekedet is követni szokott. Sok nyugtalanság s zavar oka, hogy sokan már az első három mozzanatban is vétket látnak, holott az csak az értelem ébredése után — mely olykor gyorsan, olykor csak lassabban történik — a beleegyezés által megyen végbe.

A *kívánság* az akaratnak hajlama, törekvése valamire, ami legalább bizonyos szempontból jónak, kellemesnek látszik. Ha már most ez a hajlam, törekvés tilos dologra irányul s az ember nem küzd ellene, nem igyekszik azt magában elfojtani, akkor a kívánság bűnös és pedig a megkívánt dolog természete szerint. Amit az ember ugyanis öntudatosan, szándékosan megkíván, annak elkövetésére már mintegy belsőleg vállalkozott s így a felelősséget Isten előtt máris magára vonta, akárcsak a dolgot elkövette volna.

Innen van, hogy míg a bűnös gondolatoknál s gerjedelmeknél, melyek kifelé nem törtetnek, a szentgyónásban a körülményeket (mi indította? mire vonatkoztak?) nem kell megemlítenünk, addig a bűnös kívánságoknál azt is meg

kell mondanunk, amit tenni kívántunk, nevezetesen be kell vallani, hogy a kívánság házasságtörésre, vérfertőzésre vagy szentségtörésre stb. irányult el.

Még az ú. n. feltételes vágyak is (pl. megtenném, ha házas volnék . . .) rendszerint halálos bűnök, mert a súlyos véték mérgét, a gyönyört máris — úgyszólván mindig — magukba zárják. Ugyanezért a kétféle vágyat a *tisztaság dolgában* nem szoktuk megkülönböztetni.

b) Külső bűnök a szemérem ellen.

A szemérmet sértő külső bűnöket a gyónás szempontjából voltaképpen egybefoglalhatnók. Valamennyi egyfajta bünt alkot, ha ugyan egyikhez-másikhoz bizonyos körülmény, pl. *másoknak* megbotránkoztatása, újabb bünt is nem csatol. Ha mégis külön-külön tárgyaljuk azokat, ez csak azért történik, hogy a tilos s megengedett határmezsgyéjét annál világosabban lássuk s így lelkiismeretünk épségét s tisztaságát annál könnyebben s biztosabban megőrizzük.

Nem fog ártani, ha az általános irányelveket itt újra előrebocsátjuk. Szemérmet sértő dolgot, aminők nevezetesen az érintés, csók, ölelés, szemlézés, beszéd és olvasmányok lehetnek, tehet valaki bűnös, nemi gyönyörből. Ez halálos bűn. Tehet ugyanily dolgokat pusztá érzékiségből, könnyelműségből, tréfából, ilyenkor, ha csak *reá* nagy bűnveszéllyel nem járnak, rendesen

csak bocsánatosan vét. Ha méltányos okból, kellő óvatossággal történnek — bűnmentesek.

Érintés (ölelés, csók).

Érintés, melyhez az ölelést, csókot méltán számíthatjuk, halálos méregkehely lehetnek, ha valaki belőlük testi gyönyört akar magába szívni. Az ellenkező vélemény tanítását s nevezetesen a csókra nézve, az *Egyház* határozottan el is tiltotta. (VII. Sándor.) Nagyon világos, hogy a szándék, a mód, ahogy végbemennek, a körülmények, főképp az általánosan bevett társadalmi szokások mindeme cselekedeteket a súlyos, sőt minden bűntől mentesíthetik.

Ugyanezt állítjuk a táncról is, mely rendszerint több, kisebb érintéssel, öleléssel jár.

A tánc.*

Vannak táncok, melyek teljesen veszélytelenek. Ilyen pl. a «los Seises» spanyol tánc, melyet *Sevillában* a templomban s körmeneten az Oltáriszentség előtt már ősidőktől fogva szertartásos öltözékben ifjak lejtenek. Midőn kétszázaddal ezelőtt az egyik sevillai érsek ezt be akarta szüntetni, a káptalan 6 kartáncos ifjúval Rómába utazott, a táncot a pápa ő szentségének bemutatta s kiesdette, hogy e kegyeletes szokás

* Lásd : Tomcsányi Lajos S. J. kitűnő erkölcsstani értekezését «A tánc». Apostol-nyomda, 1914.

a sevillai templomban továbbra is fennmarad-
hasson.

Vannak viszont táncok, melyek kétségkívül erkölcstelenek. Ezekben résztvenni vagy rendezükben közreműködni súlyos bűn.

Vannak ismét olyan táncok, melyek ugyan nem minden veszélytől mentek, de magukbanvéve még semmi rosszat sem tartalmaznak.

Aquinói Szent Tamás, az Egyház bölcse, aki a táncot, ha *papok* vetemednének ilyesmire, oly szigorúan elítéli, *világi* emberre nézve megengedhetőnek tartja. Maga a hivatalos *Egyház* sem emelte fel soha tiltakozó szavát a *tisztességes tánc* ellen, márpedig ezt meg kellett volna tennie, ha az minden körülmények között a tiszta erkölcsbe ütköznék. Miért is «nem cselekednék bölcsen az a gyóntató, aki azokat, *kikre nézve a táncolás csak távolabbi alkalom* a bűnre, csupán azon esetben oldozná fel, ha megígérik, hogy táncmulatságban többé részt nem vesznek». (Gury.) Abból azonban, hogy a tisztességes tánc megengedhető, éppen nem következik, hogy az ajánlatos s tanácsos is volna. Mert a tánc nem kis veszélyeket is rejthet magában. Jellemző e tekintetben Rabutin de Bussi gróf nyilatkozata, melyet az autuni püspök előtt tett, midőn ehíveit a táncról leszoktatni óhajtván, tőle tanácsot kért: «Én a táncot mindig igen veszedelmesnek tartottam; nem csupán az ész, hanem a tapasztalás is megtanított engem arra. Tudom ugyan jól, hogy a táncnál némelyekre kisebb a veszély,

mint másokra. Különben tűzbe jön ott a leghidegebb vérmérséklet is. Aki semmi gyönyört sem talál abban, azt untatja a piperére való gond, a virrasztás; az ilyen otthon marad. Közönségesen fiatal emberek vannak ott, kik a kísértésnek a magányban is alig állhatnak ellen, annál kevésbbé tehát oly helyen, ahol minden még egy remetét is felhevítene és ingerelne.

Azért, ha már mindenáron táncolni akarsz, vagy táncolnod kell, mert talán szüleid vagy társadalmi helyzeted azt tőled követeli, kövesd legalább az oly bölcs s mérsékelt lelki vezérnek, *Szalézi Szent Ferencnek* utasításait.

«Csak keveset s ritkán egyél gombát», mondják az orvosok (?), mert ha még oly jól van is elkészítve, veszélyes tulajdonsága méreggá válhatik, ha nagy mennyiségben élvezik azt; hasonlóképpen ne táncolj gyakran és egyszerre sokat, különben kiteszed magad a veszélynek, hogy rendetlen hajlamot szerzesz aziránt.

Hogy valaki gombát egyék, észszerű ok kell hozzá, a szükségnek bizonyos neme. Így te is, ha bizonyos oknál fogva a táncot nem mellőzheted, ne hajlamból tedd, hanem elfogadható okból, melyre jószándékosan alapíthatod s így a táncot is valamiképpen *Istenre* vonatkoztathatod. Aki ily ok nélkül megy bele, önmaga keresi a veszélyt és kísértést; hogyan számíthat tehát a veszélyben Isten segítő malasztására, miután írva vagyon: «Ki a veszedelmet szereti, elvesz abban». (Jéz. Sir. f. 3. 24.)

Ha gombát kell enned, legyen reá gondod, hogy az kellőképpen legyen készítve ; így fontold meg, hogy táncod jól rendezett legyen, tekintettel az erkölcsi illemre, méltóságra s jószándékra.

Azt szokás mondani, hogy aki gombát evett, jó erős bort igyék reá. Én is azt mondom, hogy szükséges a tánc után némi üdvös elmélkedésbe merülni, mely eltávolítja a veszedelmes benyomásokat». A szent egyháztanító erre a következő gondolatokat ajánlja : «Fontold meg, hogy míg te a bálban voltál, sok lélek égett a pokolban a bűnökért, melyeket tánc alkalmával s annak következtében elkövetett. — Sok szerzetes és jámbor hívő, míg te táncoltál, Isten dicsőítésével foglalkozott ; mennyivel hasznosabban töltötték el ezek az időt. — Hányan haldokoltak kinosan, míg te mulattál. Lesz ez még megfordítva is. — Megváltódnak, Szűz Anyádnak, őrzőangyalodnak mennyire nem tetstett, midőn téged ily silány gyönyörbe láttak elmerülve. — Végül ne feledd, hogy talán nemsokára a halál fog téged gúnyosan felszólítani táncra. És miközben rokonaid sóhajai helyettesítik a zenét, neked csupán *egy* lépést kellend tenni : az életből a halálba, az időből az örökkévalóságba». (V. ö. Philothea.)

A *tánciskoláknak* is megvannak a maguk sajátos veszélyei, főkép, ha abban fiúk s leányok kellő felügyelet nélkül vegyest nyernekt oktatást. Rendes következményük, hogy túlkorán kifakasztják a szerelem bimbóját, úgy,

hogy mire eljön az igazi tavasz, nem talál az egyebet, mint lefagyott, elszáradt kórót. A tánciskola sok ifjúnak s leánynak ásta meg a sírt, melybe tisztaságukat s jövőndő boldogságukat mindörökre eltemették.

A bálók s tánciskolák termei hasonlítanak a mesebeli szigethez, melyre szirénhangok csalták ki az utasokat, szinte ellenállhatatlanul. A partokon azonban halál várt rájuk; úgyhogy a sziget tele volt emberi csontvázakkal.

Szemlélés.

Nagyon világos, hogy a látás érzéke, mely bár sokkal szellemiesebben, de annál bensőbben hoz bennünket a bűnre ingerlő dolgokkal összeköttetésbe, sok s nagy bűnnek lehet forrása. Erre int maga az Írás, midőn azt mondja: «Az ablakon (szemeken) át jön a halál a lélekbe». Viszont «aki lesüti szemét, az megszabadul».

Hogy magától értetődő dolgokra az időt s helyet ne fecséröljük, itt csupán a szemeknek egynémely különös veszélyére hívjuk fel a figyelmet.

A *művészetek*. Nagy tévedés azt hinni, hogy művészet címen mindent szabad rajzolni, festeni, vésni és hogy a művészet bája megszünteti a bűn ingerét, veszélyét. Az erkölcsi törvény, nevezetesen Istennek VI. és IX. parancsa alól a művészet sem kaphat felmentést. Botránykoz-

atató mezítelenségeket ábrázolni, azokhoz modelt állni, azokat kiállítani rendesen súlyos bűn. Akadémiai növendékek, kik mezítelen alakok rajzolására, festésére stb. kizáratás terhe alatt vannak kényszerítve, a bűntől ugyan menthetők, de nagy óvatossággal kell eljárniok, ha szívöket tisztán akarják megőrizni.

Sajnos, a lélekgyilkos képek, szobrok nem csupán a nyilvános képtárak faláról s kirakatokból intézik merényleteiket — mint valami útonálló — az angyali erény ellen, hanem gyakran a keresztény családok otthonába is befészkelik magukat. Miként nevelheti a szülő gyermekében a szeméremérzetet, ha az a falakról szüntelen más oktatást olvas le?!

Midőn boldog *Bellarmin Róbert* bíboros egyik hercegi család szobájában mezítelen alakokat ábrázoló képet látott, búcsúzáskor nagy tapintattal néhány didergő, ruhátlan szegényt ajánlott a herceg irgalmába. Ez, tekintettel a magas vendégre, készségesen vállalkozott azok felruházására. Erre a szent egyházfejedelem némán a képekre mutatott. Meglett az eredménye.

Németország püspöki kara (1908. augusztus 12.) felszólítja a híveket, hogy ne tegyék lábukat az oly üzletbe, mely kirakatában szeméremetlen dolgokat tár a közönség elé. Ily általános bojkott, főkép ha arra az árusokat is figyelmeztetnők, csakhamar megtenné tisztító hatását s városaink utcáiról sok erkölcsi szemetet seperne ki.

Jegyzet. A keresztény erkölcsan szempontjából súlyos kifogás alá esik a kétféle nemnek közös fürdőzése is, ahogy ez az ú. n. strand-fürdőknél divik.

Színház, mozgószínház (mozi). Fenséges hivatást tölthet be a színház úgy erkölcsi, mint hazafias szempontból. Maga az Egyház — hajdan még templomaiban is — nevelőintézeteiben a mai napig szorgosan kihasználja a színelőadásokban rejlő óriási erőket a lelkek nemesítésére. De, sajnos, «a legjobb romlása a legrosszabb». A színház leszállott hivatása magaslátáról s jórészt az erkölcsi fertőbe merült. Romlást s dögvészt tenyészt s mételyezi a társadalmat. A régi, pogány színházról nem is szólunk. Szent Ágoston is megadta árát ifjú korában: «Elragadtak — írja — a színházi előadások, melyek telve valának szemtelenséggel». Amit azonban *Tertulián* őskeresztény író mond a színházról, ma is szóról-szóra megállja helyét: «A színház a profán szerelem szentélye. Élvezet kedvéért látogatják azt az emberek; ámde nincs élvezet érzelem nélkül. A színházlátogatásban tehát a szívnek tisztasága veszélyeztetve van, vagy inkább más is meg van sértve». «Mert mi más is a legtöbb színdarab tárgya? Az érzéki szerelem dicsőítése, titkosan ápoltt szerelmeskedések, kalandok, méreggel, törrel, pisztollyal felfegyverzett féltékenységek, csellel kierőszakolt egybekelések, legocsmányabb házassági hűtelenség, szóval mindannak látványozása, amit

csupán látni, hallani, kimondani, sőt gondolni is tiltja a tisztaság.»

Igazán csodálatos, ha a mai profán színházat is még az erkölcs iskolájának nevezik, melyet az adózó polgárok könnytől, veritéktől nedves pénzéből támogatnak s tartanak fenn.

«Valóban gyönyörű iskola a színház — írja már *Rousseau* (olv. *Russzó*) *D'Alamberthez*. Az oktatás, melyben ott főkép fiatalemberek részesülnek, valóban igen szép! Hiszen ott minden rossz hajlamot ápolnak, nevelnek. Az állandó kedélyhullámzások, melyeket ott az ember átérez, elgyöngítik s képtelenné teszik, hogy szenvedélyeinek ellenálljon. Megtanulja ott, hogyan kell a bűn undokságát tetszetős mázzal bevonni, az erkölcsösséget nevetségessé tenni...»

Hány nagyratermett jellemet puhított, rontott el a színház, forgatott ki magasabb hivatásából, hitéből, egész erkölcsi valójából!

Midőn a *Jézus-társaság*ot a XVIII. század végén — főleg a *Bourbon*-udvarok hallatlan erőszakoskodására — a Szentszék jobb meggyőződése ellenére feloszlatta, ez a pápák hallgatólag, később nyílt beleegyezésével *II. Katalin* cárnő pártfogása alatt az Oroszbirodalomban folytatta áldásos működését. A legelőkelőbb orosz szakadár családok is vetekedve adták gyermekeiket a jezsuitákhoz nevelésbe, akiknek egyébként meg volt tiltva, hogy bárkit is az orosz államvallásról a katolikus *Egyházba* térítsenek. Az ifjú *Gagarin Pál* herceg, *I. Sándor* kultuszminiszterének

unokaöccse viszont erősen buzgólkodott, hogy egyik prefektusát, kit nagyon szeretett, az ortodox hitnek megnyerje. A páter mosolyogva s hallgatagon fogadta az ostromot, de egyszer csak mégis megszólalt: «Kedves *Pálom*, kérdezze meg egyszer az archimandritát, vajjon mit jelentenek *Jézus* szavai: Te *Péter* vagy s e kőszálon építem Egyházamat. Vajjon az orosz cárhoz intézte-e azokat?» Az ifjú herceg csakugyan felveti a kérdést az orosz főpapnak s az szemlátomást zavarba jött. A kis hittérítő szeme azonban kinyílott. Most már ő akart minden áron katolikus lenni. A miniszter kétségbe van esve s mindent elkövet, hogy az ifjút visszatartsa. Kiveszi a konviktusból. Kozák ezredbe soroztatja s jó borraivalóval ösztökéli káplárját, hogy belőle kiverje a kedvet katolikussá lenni. De mindez csak erősíté az elhatározást az ifjú hitvallóban. Végre a *mohilevi* orosz szakadár érsek ördögi tanácsára színházba kényszeríti. Ez megtette hatását. Beleszeret egy színésznőbe, elbukik s többé eszébe sem jut katolikussá lenni...

Ha azonban mégis színházba akarunk menni, vagy *abba* járni szinte kénytelenek vagyunk, kövessük a következő irányelveket:

Győződjünk meg *előbb*, hogy a darab méltó-e a megtekintésre. A megbízható, katolikus lapok kritikái e tekintetben jó szolgálatot tehetnek.

Lelkiismeretlenül cselekszik a szülő, ki gyermekeit színházba engedi, viszi, sőt oda kény-

szeríti, mielőtt a darab teljes ártatlanságáról meg nem győződött.

Erkölcstelen darabokat tegyünk társadalmi úton — főképp bojkott által — lehetetlenné.

Végül *Szalézi Szent Ferenc* bölcs tanácsait, melyeket a táncra adott, alkalmazzuk a színházra is.

Amit a színházról elmondottunk, szinte fokozottan elmondhatjuk a legtöbb *mozgásházról* (moziról), amely a színház összes veszélyeit csak inkább népszerűsíti, olcsóbbá, könnyebben hozzáférhetővé teszi. A bűnnek, főleg az erkölcstelenségnek valóságos népiskolája. Miért is ne tehetnők azt keresztény közakarattal az *erény templomává?*!

Beszéd (dalok).

Illetlen beszédek, élcek, tréfák, dalok, jöllehet magukban véve rendesen nem is lépik túl a bocsánatos bűn mértékét, de sértik Istent, botránykoztatják a tiszta lelkeket, kínos kísértéseknek, sőt bukásnak lehetnek okozói. Megérdemlik gyakran a malomkövet, mellyel az *Úr Jézus* a tiszta szívek megrontóit fenyegeti.

Szalézi Szent Ferenc előtt egyik iskolatársa illetlen beszédbe kezdett. «Mit vétett neked a jó Isten — kérdé erre a szent ifjú — hogy te így bántod őt?» És a vétkes beismerte később, hogy e néhány szelid szó oly mély benyomást tett reá, hogy bűnét százszor is megsíratta.

Rooh, a híres jezsuita misszionárius sokkal

erélyesebben, de teljes joggal utasította vissza deák korában a szeméremérzete ellen intézett merényletet. Társát, ki figyelmeztetése ellenére sem hagyta abba a trágár beszédet, könyökével az útmenti árokba lökte. Még aggkorában is gyakran elbeszélte mások okulására életének ezen kis epizódját, azt a tréfás megjegyzést fűzve hozzá : «A köszvény azóta már minden tagomat megkínozta, de ez a könyököm — csodálatos módon — egészen ép maradt».

Lelisi Szent Kamil († 1614.) a betegek nagy apostola utazás közben a matrózokat, kik fajtalan beszédeikkel botránykoztatták, megfenyegeti : «Megérdemelnétek, hogy hajóstul együtt a tenger fenekére süllyedjete». És a hajó még azon évben tényleg elmerült. Csak egyetlen matróz menekült meg, ki a szent pártján volt.

Olvasmányok.

A rohamosan terjedő rossz könyvek és lapok mint kárhozott vészangyalok, a pokol mélyéből csaptak fel s tüzes, gyilkoló szárnycsattogással végigszáguldanak a föld színén. Szótalan csábítók ezek, épp úgy a szalonokban, mint a kunyhókban, leheletükkel megmételyeznek minden kort, letörlik a szégyenpír szüzi himporát az ifjúság arcáról, kitépik a szégyenérzést a szívekből, kiüldözik az erkölcsiséget, csirájában elfojtják az erényt.

«Íme a fiatalember csak az imént vette kezébe

először azt az utálatos könyvet, aminő napjainkban úton-útfélen akad. Nézd, minő izgatott, türelmetlen, hogy titkokat tanuljon belőle. Megy, szobájába zárkózik a bűn tanítómesterével. Mint szívja magába az átkos lapokból a mérget, mely elkábítja, elbódítja. Már nem ismer magára. Mily hajmeresztő képek forognak képzeletében, minő vágyak támadnak szívében, mily rettentő szenvedély ébredt fel benne ! És mindez egyszerre, egy este, egy óra alatt. Hallja-e vagy inkább meghallgatja-e a feljajduló lelkiismeretnek, az erénynek, a számkivetésre ítélt ártatlanságnak elhaló panaszszavát? Nem ! A néma mester éppen arra tanította meg, hogy a bűn csak gyengeség, a lelkiismeret balítélet, az erény csak ábránd, hogy az embernek nem kell szégyelnie magát, ha természetes hajlamát követi ; egyetlen kötelessége, hogy az életet élvezze . . . » (V. ö. Stöger-Bernhard : Zarándokságunk.)

Igaz, hogy a legtöbb könyv csak burkoltan adja be a mérget, de talán annál veszélyesebb. Ilyen a *regények* legjava. Mert mi a regény? Közönségesen mindenféle cselszövénytől átszőtt *szerelmi* ügy, művészi alakban, elbájoló nyelvezetben. Sok regényt ártatlannak, sőt nemesítőnek tartanak, mert a hős, a hősnő a kísértések, csábak ellenére hű s tiszta marad vagy bukása után megtér stb., a bűn pedig megbélyegzetten elbukik. Mind szép ; de mi haszon belőle, ha az *olvasó* lelke közben beszennyeződik. Azért nem a legjobb szolgálatot teszik a hazának s emberi-

ségnek, akik a regényolvasást főképp az ifjúságnál mint a műveltség nélkülözhetetlen feltételét annyira sürgetik. Mert elvégre szép irályt s műveltséget más könyvekből is tanulhatunk, hogy pedig a haza «támaszát s talpkövét» fenyegető érzelmi szerelmet tápláljuk s fejlesszük, arra éppenséggel nincs szükségünk. Jól mondja e tekintetben *Manzoni*, a «*Jegyesek*» halhatatlan szerzője: «A szerelem szükséges a világon, de van s lesz is belőle mindig elég. Valósággal nem használunk vele, ha művelésén fáradozunk, mert ezzel nem érünk el egyebet, mint hogy fölélesztjük s lángralobbantjuk azt ott is, ahol arra nincs szükség. Vannak még más érzelmek, melyekre a társadalomnak szüksége van s amelyekre ugyancsak jó volna, ha az írók ráhangolnák a lelkeket. Ilyenek a könyörület, a bocsánatkérés, a gyengédség, a felebaráti szeretet, az önfeláldozás, a küzdés, a bátorság. Ez érzelmekből soha sincs elég és dicsőség az íróknak, akik az embereket ezekben segítik...»

De főleg azok, kik magasabb lelki életre, apostoli (papi, szerzetesi) életre éreznek hivatást, óvakodjanak a regényolvasástól. Ugyanazt tapasztalnák csakhamar, amit Szent *Teréz* ír magáról: «Alig fogtam hozzá anyám engedelmével a regényolvasáshoz, meghidegült vallásos buzgalmam, ízetlenek lettek eddig szokásos ajtatosságaim, felhagytam azokkal vagy legalább is megrövidítettem azokat s ettől fogva ritkábban járultam az Úr asztalához. Az ily könyvek utáni

vágyam mindig nagyobb lett, s minél többet olvastam, annál inkább kifejlődött bennem a világ s annak hiúságai iránti szeretet. Hozzá láttam a divatos öltözködéshez, s mindent óhajtottam a világgal tenni. Mert a vágy, hogy tessem, mindig nagyobbodott bennem, s így jött létre szívemben — melyben eddig egyedül Isten lakott — a rendetlen szeretet. Istenem, Istenem! hova jutottam volna, ha nem mutattad volna meg nekem az örvényt, mely felé rohantam».

Az ifjú öngyilkosok tragédiájában egyik főszerepet mindig a regény játsza. 1877 jún. 4-én Párisban fiatal leány leugrik a harmadik emeletről, mert, mint hátrahagyott búcsúszavában írja, regényeiből azt tanulta, hogy dolgozni szegyen. Egy másik 15 éves korában megmérgezi magát. Ágypárnája alatt regényeket találtak. *Werner Zachariás* még mint protestáns, arra használta pompás költői tehetségét, hogy rombolja a hitet s tiszta erkölcsöt. Később megtér, sőt katolikus pappá lesz. Azt az aranytollat, melyet neki egyik főherceg ajándékozott, végrendeletileg a máriacelli templomnak hagyományozta, azzal a kéréssel, hogy azt mint fogadalmi tárgyat megőrizték s a következő emléksorok kíséretében tegyék ki közszemlére. «Nagyon kérem, ki e tollat megpillantja, imádkozzék értem, hogy Isten *végtelen* irgalma bocsássa meg nekem azt a tömérdek gonoszságot, melyet tollammal cselekedtem.»

Valóban, *Isten végtelen* irgalmára van szük-

ség, hogy eltörölje azt a rengeteg sok bűnt, melyet írással s olvasással a tiszta erkölcs ellen nap-nap után a világon elkövetnek.

V.

A bűn átka.

Miután a VI. és IX. parancs elleni bűnöket részletesen ismertettük, még csak rá kell mutatnunk az átkos következményekre, melyek azokat — a véték súlyának megfelelő arányban, de feltétlen bizonyossággal — kísérik.

a) Ezek között a legelső a *lelki halál*. Iszonyú öngyilkosság megy végbe a beleegyezés pillanatában. Kiöljük magunkból a természetfölötti, isteni életet, melyet a szent keresztségkor önt Isten lelkünkbe, azt az életet, melyet az Úr Jézus mint «szőlőtőke» közöl velünk; mely nélkül, tulajdon szavai szerint, egy tapodtat sem tehetünk örök célunk, az ég felé, hanem, mint kiszáradt venyigék, csupán az örök tűzre vagyunk alkalmasak és érdemesek. Hajmeresztő veszteség, melyhez a földön nincs semmi fogható.

Világosabb lesz előttünk, ha kissé részletekre bontjuk.

Lelkünk, mely az ártatlanság, a kegyelem állapotában Isten szépségét hűségesen tükrözi

s éppen azért kifejezhetetlenül, elragadóan szépséges, a beleegyezés pillanatában ördögien rút lesz.

Minél tökéletesebb ugyanis valami, annál borzalmasabb romlása, pusztulása. Ha remek várkastélyok, tornyok, szoborművek rombadólnak, szomorú nézni, de azért mégis találunk benne valami szépet, költőit. A növény, a virág, mely a tökéletesség lépcsőzetén a köveknél már jóval magasabban áll, fonnyadásában, hervadásában már visszataszítóbb. De azért a sajtolts virág, az elhervadt rózsza mond valami kedveset szívünknek. A rothadó állati test már feltétlenül undorító ; de sokkal inkább az ennél is sokkal tökéletesebb emberi test, midőn bomlásnak indul. Íszonyodunk tőle, még ha a legforróbban szeretettnek hullája is az. Ámde mit mondjunk akkor a léleknek titokzatos romlásáról, pusztulásáról, melynek a bűn dobja oda martalékul?

Nézd, nézd csak azt az emberi hullát, amint ott fekszik hidegen, mereven, felduzzadva, feloszlásnak indulva, szédítő szagot s ragályt terjesztve. Mindenki menekül tőle . . . Ime, ez a te lelkednek, de nagyon is halvány képe, a halálos bűn állapotában.

Mint a testnek élete, szépsége a lélek, úgy a lélek élete Isten. Isten pedig nyomban elhagyja a lelket, amint az akár csak egy pillanatnyi fajtalan gyönyörbe egyezik. Nincs semmi, ami Őt, a *legtisztább Szellemet*, oly távol űzné, mint a tisztátalanság undok fertője. «Nem marad meg

az én lelkem az emberben mindörökké, mivel ő *test.*» És «látván, hogy nagy az emberek gonosz-sága a földön és a szívnek minden gondolata gonoszra figyel — belső szívbeli fájdalommal illetetvén — megbáná, hogy embert teremtett» és elhatározá, hogy eltörli azt a földről. (V. ö. Gen. 6. 3—7.)

A megszentelő malaszttal veszendőbe mennek annak velejárói is. Nevezetesen, nyomban kivesz szívünk-ből az isteni *szeretet*. Tisztátalan szívben az egy pillanatig sem lakozhatik. A szeretettel elillan az áhitat szelleme; unalmas, szinte undorító lesz az Istennel, égiekkel való minden foglalkozás.

A szeretettel ugyan nem távozik el teljesen a *remény*, de nagyban meginog, meglazul. A tisztátalannak nincs, nem is lehet reménye az égre, míg bűnéhez ragaszkodik. A kaini bélyeggel homlokán menekül Isten elől, kiben csak rettenetes, boszuló bíróját látja.

Az utolsó mentőhorgony, a *hit*, tartja magát legszívósabban. De az is elhomályosul, gyengül, végre kivész. Ha a hit nem ígér többé semmi jót, hanem csupán fenyeget s rettentő poklot helyez kilátásba, akkor igyekszik a bűnös mihamarabb túladni rajta, hogy annál nyugodtabban adhassa át magát tilos gyönyöreinek. Innen — főképp ifjúkorban — a sok hitbeli kétség s a hittagadás. Ne az észben, hanem a romlott szívben keresd az okát. Aztán jön a rettentő *halál*. Akárhányan vannak, kik reszkető, vo-

nagló ajakkal vallják, hogy nem tudnak bízni saját bűnbánatukban, Isten bocsánatában s nem mernek nyugodtan lépni az örök Bíró elé. Miért? A fajtalan bűn miatt.

Végül a kárhozat! *Liguri Szent Alfonz* véleménye szerint a pokolban minden száz közül kilencvenkilenc a tisztátalanság miatt jutott a kínok e helyére s az az egy, ki nem emiatt kárhozott el, élete folyamán szintén nem volt ment e büntől, mert különben ide nem jutott volna.

Boldog *Baldinucci Antal* jezsuita misszionárius, egyik szentbeszédében, melyet a szabadban dús lombozatú fa árnyékában óriási hallgatóközönség előtt tart, hirtelen fordulattal, szent elragadtatásban felkiált: «Látom, látom, hogy úgy hullanak állandóan a lelkek az örök tűzbe a tisztátalanság bűne miatt, ahogy késő ősszel a falevelek». És *Isten* igazolni akarta a látomást. A fa összes leveleit a hallgatóságra hullatta.

De tekintsünk el a szoros értelemben vett lelki szempontoktól s vegyük csak a földi életet. A bűn átká itt is nyomon kísér.

b) A tisztátalanság meggyengíti, békókba veri legfőbb természetes kincsünket, *értelmünket*. Az emberi szellemnek, hogy nagyot tudjon alkotni, szüksége van ép, egészséges képzelőtehetségre, idegzetre. A tapasztalás bizonyítja, hogy a fajtalan bűn mennyire megrongálja azokat. Még a legfényesebb tehetségek is elmaradnak, ha erkölcsükben megromlottak.

A tisztátalanság tönkreteszi az értelem testvérpárját, az *akaratot*; s pedig talán semmi annyira, mint éppen ez a bűn. Nem tudja már sajátos működését eréllyel kifejtteni, nem tud már igazán akarni s azért mind mélyebben s mélyebben süllyed a fertőbe. Nem ritkán még a halál óráján is, midőn a pokol lángja már felvillan, ragaszkodik a bűntárshoz, a bűnhöz vagy legalább annak emlékében gyönyörködik.

A tisztátalanság tönkreteszi a *szívet*. Minden nemesebbet kiöl belőle; minden finom érzést, gyengédséget. A megsérült szívű fiúnak, leánynak nincs már szíves szava szüleikhez, nevelőikhez. Csupa dac, aljasság, képmutatás. Hideg, merev marad édesanyjának legbájosabb szeretetnyilvánulásaival, intésével, könyörgésével szemben. Szíve olyan, mint a remekművű óra, melynek a főrugója elpattant. Ilyenekből fejlődnek aztán azok a *Herodiás*-jellemek.

Herodiás, a bűnben fetrengő asszony, Heródes király ágyasa, csakhogy az ő «élő lelkiismeretét», *Jánost*, elnémítsa, levágatja annak fejét a börtönben. Szépen lejtett tánc jutalmául, melyet leánya bemutatott, a legnagyobb próféta életét, a legtisztább emberi vért kéri. Teszi ezt dinomdánom idején. Mily gyilkos a testi kívánság, mily jellemtelenné, szívtelenné teszi az embert! Mennyire igyekszik a lelkiismeret tiltakozó szavát elnémítani, mily kegyetlenül gyilkolja le az ártatlanságot, miután a saját lelkét már halálra szánta. Ime, hozzák már a próféta

véres fejét. Halálsápadt arc, lecsukott szemek. Nem annyira a halál kényszere zárta le azokat, mint az undor, az irtózat a buja tobzódástól, mely beszenyezte a királyi termeket. Az az aranyos ajk, melyet a királyi kéjenc nem tudott elviselni, midőn bátran odadörgé: «Nem szabad neked!», most már vértelen, néma s mégis rettegést ébreszt. (V. ö. Szent Ambrus: «Liber de Virginibus».)

c) A tisztátalanság tönkreteszi az *egészséget*. Mint lassú méreg öli az életerőket s ásogatja a korai sírt. A bűn által elpuhított test, fertőzött vér nem tud ellenállni a különböző betegség, főleg tüdővész csiráinak.

Ha a bűn nagyobb mérveket ölt s kicsapong, nagyon gyakran bekövetkezik a test eleven rothadása. Hogy mit jelent ez, ki-ki meggyőződhetik, ha a kórházak külön osztályaiba betekint. Ott, az ágyak hosszú sorozatán nyujtózkodnak az eleven hullák s kénytelenek tudni, látni, nézni, mint rothadnak el elevenen. Az emberiség szennye, a pokol tölteléke ez. Bővebb leírásba nem bocsátkozunk, mert kímélni óhajtjuk az olvasó jó ízlését.

Vannak fürdőhelyek, gyógymódok, melyek a bajt lassítják, tüneteit eltüntetik, de alig gyógyítják valaha egészen. A mótely marad. Az ember elpusztul, de nem a betegség. Ez átszáll a legkülönbébb alakban a gyermekekre s sokszor még a késői nemzedékek is nyögik, siratják az apák bűnét.

Végül, ha megfontoljuk, hogy a fajtalan bűn mennyi védő- és munkaerőt bénít meg, mily rengeteg kórházi s elmeorvosi intézeti ápolást tesz szükségessé, mennyit juttat a javítóintézetekbe s fegyházakba stb. stb., akkor halvány sejtelmünk támad, hogy mekkora károkat okoz magának az államnak, mint ilyennek is.

Nem lesz érdektelen, ha leközelítjük itt azt a szomorú statisztikát, melyet *Arendt H.* ad egyetlen kicsapongó életű asszony utódairól. Egy angol orvos 6 rokont talált ugyanazon fegyházban. Közelebbről érdeklődött származásuk felől. Erre kitűnt, hogy az említett nőnek, ki a XIX. század elején élt, 839 leszármazottja van; a 6 rab is ezek közül való. És a többi? 100 közülök törvénytelen, 181 prostituált, 142 koldus, 64 rab, 76 veszedelmes gonosztevő, 7 gyilkos, 734 élt az állam nyakán s eltartásuk körülbelül 5 millióba került. (V. ö. Temming: *Sexualis élet* 79. o.)

Valóban az erkölcselenség az, mely nemcsak egyeseket, hanem egész országokat is koldusbotra juttat.

VI.

A tisztaság védelme.

«Ha felfoghattuk volna a drágalátos vérnek néhány cseppjét, melyet Üdvöztünk a keresztén ontott s azt törékeny edényben göröngyös

úton vinnők, mily óvatosan lépkednénk, hogy el ne ejtsük. Hogyan, tehát nem tudjátok-e, hogy szívetek az az edény, mely ez isteni vér árát tartalmazza? És mivel oly törékeny, nagy gondal kell reá vigyáznotok.» *Szent Bernát* e szép szavai hűen jellemzik azt a körültekintést s szorgosságot, mellyel legféltettebb kincsünket, lelkünk tisztaságát óvnunk s ápolnunk kell.

a) E tekintetben az első és legfontosabb, hogy mi magunkban a *tudatot* s meggyőződést ébren tartsuk : «*Én tiszta maradhatok s akarok is tiszta maradni*». Aki ebben a hitben s *elhatározásban* megingott, az ösztönösség rohamaival szemben helyét soká megállni nem fogja.

Igen, a tisztaság lehetséges. *I. Lajos* bajor király trónörökös korában meglátogatta *Nápoly* városát. Pazar fényű bált rendeztek tiszteletére, melyen az olasz arisztokrácia színe-java részt vett. Másnap, a *Capri-szigetére* tett kirándulás alkalmával, másról sem folyt szó a királyi környezetében, mint a lezajlott mulatságról. Egyik úr felkiáltott : «Teljes lehetetlenség ennyi császnak ellenállni !» *Riengseis* dr., hírneves orvos, erre közbeszólott : «Nem lehetetlen — csak nehéz. Uraim, én *Münchenben* s *Bécsben* tanultam s aztán *Párisban* tökéletesítettem tudásomat. Alkalmam lett volna elromlani és bevallom, volt is kísértésem elég. De *Isten* a tanum, hogy ma is tiszta vagyok. Nem lehetetlen, Uraim, hanem csak nehéz». És a trónörökös komoly hangsúllyal megismételte a jeles orvos szavait : «Igen,

Uraim, *Riengseis* doktornak igaza van, elhihetik szavait; a dolog nem lehetetlen, hanem csak nehéz».

Midőn *Demosthenest* egy erkölcstelen leány csábította, tagadólag intett és így szólott: «Ennyiért nem veszem meg a bánatot»; és *Xenocrates* is, midőn romlott nő kísérti, oly erős maradt, hogy a démonlelkű asszony távozva felkiált: «Nem férfiútól jövök, hanem szobortól!»

b) Légy tehát állhatatos a kísértés óráján.

Nagyon bölcs okai voltak Istennek, hogy az ösztönösséget az emberben oly hatalmassá tette. Világfenntartó terve követelte így. Ez egyben megmagyarázza a sok és erős vihart, melyet az ösztön bennünk támaszt: a kísértéseket. A gonosz lélek is nagyon jól ismeri, tudja, hogy itt az emberben az áteredő bűn óta a legkönnyebben s érzékenyebben megsebezhető pont, az Achilles-sark s igyekszik azt saját gyilkos terveire mindinkább kihasználni.

A kísértés tehát bűnbeesett emberi természetünkkel jár — s tőlünk sokszor egészen független, — de nem így a *beleegyezés*. Nem függ a katonától, hogy az első ágyúdőrejre meg ne rettenjen, de az már tőle függ, hogy megállja helyét vagy megszaladjon.

A kísértés nem bűn, hanem csak *bűnveszély*; magában véve még nem rossz dolog, sőt igen sok és nagy érdem- s jutalomforrás lehet. Innen van, hogy Isten legnagyobb szenteit sem szokta kímélni, hanem megengedi, hogy azok is akár-

hányszor élet-halálharcot vívjanak a csábok s ingerek polipkarjai ellen, mint a többi közönséges ember.

Néri Szent Fülöp, ki három halottat támasztott fel *Róma* népének szemeláttára s nagy élet-szentségének kétségtelen jeleit adta, annyira nem bízott önmagában a kísértésekkel szemben, hogy valahányszor a kolostort elhagyta, előbb az oltáriszentségi *Jézus* elé borulva így imádkozott: «Uram, segíts, mert különben mint zsidó térek haza». A portástestvérhez pedig e szavakat szokta intézni: «Testvér, imádkozzék értem egy Üdvözlégyet, hogy gondolatban sem kövessék el valami súlyos bűnt».

Sokak szerint *Szent Pál* maga is a testi kísértésről panaszkodik, midőn így szól: «adatott nekem a test ösztöne; háromszor kértem Istent, hogy távoztassa el tőlem, de azt mondá nekem: elegendő neked az én kegyelmem». (II. Kor. 12. 2.)

És midőn szienai *Szent Katalin* a lezajlott kísértések után aggódva kérdi az Urat: «Hol voltál *Jézusom*, míg szívemet oly undokságok kínozták». «A te szívedben — felelé az Üdvözítő — s én segítettelek, hogy azokban ne teljék kedved, hanem inkább undorral fordulj el tőlük.»

Sőt voltak szentek, kik tövisek közé vagy jeges vízbe ugrottak mezítelenül, hogy a test forradalmát lecsillapítsák s az erény uralmát biztosítsák. Ily hőstett a győzelemre nem szükséges. Elég a gyors s határozott ellenállás, mely

a beleegyezést megtagadja. Legszebb s legüdvösebb, ha ezt az ellenszegülést buzgó imafohással juttatjuk kifejezésre, hogy így gyarló emberi erőinket Isten mindenható kegyelme is támogassa.

c) Óvjuk magunkat a *veszélytől, a kísértés alkalmaitól* s edzzük magunkat a csatára.

Ez főleg azáltal történik, hogy okosan élünk. Tartózkodjunk, főleg fiatal korban, a túlbő táplálkozástól, nagyon fűszeres s izgató ételektől s a szeszes italtól és mindattól, ami kényeztet, elpuhít. A tisztaság lilioma kemény sziklás talajban pompázik legszebben. Neveljük aztán érzékeinket, főleg szemeinket fegyelmezettségre s szerénységre. *Szalézi Szent Ferenc*től kérdik, hogy nem ismeri N. N. hölgyet. A szent tagadólag válaszolt. «De hiszen látta — beszélt vele!» faggatják tovább. «Igen, *láttam* — de nem *néztem*», felelt az angyali lelkű főpap. Aki érzékei kapuit tárva-nyitva tartja, ha mégis tiszta akar maradni, épp oly csodát kíván, mint az, ki zuhogó esőben az udvar közepén száraz óhajtana maradni.

d) Kerüljük a hozzánk nem méltó barátkozást.

Dante az *Inferno*-ban leírja egyik kárhozottnak kígyóvá változását. A kígyó — beszél a nagy keresztény költő — a szerencsétlenre rontott s tetőtől-talpig köréje csavarodott. Sohasem kapaszkodott a borostyán a fába oly szorosan, mint ez a kígyó a szerencsétlen bűnösbe. Szinte

egybeolvadt vele ; mintha mindkettő viaszból lett volna. A körülállók pedig iszonyattal kiáltottak a kárhozott felé : «Hogyan változol !» És csakugyan a két fő egymáshoz símulva eggyé lesz s a bűnös arca magára ölti a kígyó borzalmas ábrázatát, miközben ez sziszegve mordul áldozatára : «Akarom, hogy mint én, te is a sárban csússzál !» Hú képe ez a rossz barátkozásnak.

Főképp ifjak s leányok időelőtti, céltalan barátkozása veszélyteljes. Maga *Szent Bernát* azt állítja : «Állandóan nővel lenni s nem vétkezni, nagyobb csoda, mint halottakat feltámasztani». Sőt maga az *Írás* megerősíti ezt : «A bor s az asszonyok (másneműek) hithagyottá teszik a *bölcséket*», annál is inkább a még tapasztalatlan, fejletlen jellemű, gyenge fiatalokat. Rendes ellenvetés erre, hogy az illető, kivel bizalmaskodunk, tisztességes, sőt buzgó s ájtatos. «Annál vonzóbb» jegyzi meg erre *Szent Ágoston*.

Vieuxtemps (o. Viőtán) hegedűművész hangversenykörútja alkalmával egyik előkelő orosz arisztokrata család vendége. Ebéd közben nagy rémületére tüzes szempárt vesz észre az asztal alatt. «Ne tessék félni — szól erre a háziasszony nevetve — a mi kaukázusi fekete farkasunk az, teljesen szelíd állat.» A mi művészünknek azonban teljesen elvette étvágyát az a «szelíd állat» ott a közelében, sőt napközben is rajta volt, hogy a farkas tőle tisztos távolban maradjon. Éjszaka revolverlövések ébresztették fel álmából. Izgatottan várja a reggelt. Ekkor meg-

tudja, hogy semmi egyéb baj nem történt, csak a «szelíd» farkast kellett agyonlőni, mert szét-tépte a szakácsot. A sokszor szunnyadó szenvedély «szelíd állat». Nem tudod, mely óvatlan pillanatban tép széjjel. A tűz is jó, a szalma is jó, de veszedelem támadhat, ha együvé kerülnek; a föld is jó, az eső is jó, de ha találkoznak, sár lesz belőle.

Ha a komoly házassági szándék vagy a jegyes állapot teszi szükségessé, hogy a fiatalok egymással gyakrabban találkozzanak s bizalmasabban érintkezzenek, a teendő lépés fontossága, az egymás iránti tisztelet s Isten segítése, mellyel ő a neki tetsző szándékot támogatja, a veszélyt nagyon mérsékli.

Jegyzet. A jegyesi viszony ugyan a gyakrabbi együttlétre s a szeretet gyengédebb jeleire, minők pl. a tisztességes csók, ölelés, tekintet, amint ezt a társadalmi szokások magukkal hozzák, feljogosít, de semmiképpen sem arra, hogy a jegyesek a nemi gyönyört bármikép is keressék, vagy abba beleegyezzenek. Hogy pedig «*a nagy szentség*» felvételére jól előkészüljenek, Isten oltára elé tiszta s ép szívet vigyenek s így a mennyei áldást boldog családi életükre bőven kiérdemeljék, a jegyes állapotban buzgóbban imádkozzanak, gyakrabban járuljanak a szentségekhez. Nehogy pedig a szeretet heve őket tovább ragadja a megengedettnél, *ne legyenek soha egymással egyedül*. A jegyes időnek nem szabad túlhosszúra terjednie.

e) Minthogy pedig a tisztaság anyagi «erény» s az átlagos természetes emberi erőket felülmulja, a szükséges erőtöbbletet Istentől kell kiesdenünk. «Tudván, hogy különben magamat meg nem tartóztathatom, hanem, ha Isten adja, az Úrhoz járultam és könyörögtem neki.» (Bölcs. 8. 21.)

És Isten e kegyelmet szívesen és bőségesen megadja, főkép, ha éppen a tisztaságban tündöklő szenteinek, mint a *bold. Szűznek, Szent Józsefnek s Alajosnak* stb. közbenjárását vesszük igénybe s kikérjük.

A szentéletű *Zuchi* jezsuita atyához, aki kiváló lelki vezető hírében állott, fiatalember fordult. A szokásos fajtalan bűnök már szinte a kétségbeesés határáig kergették. Hosszú időközön át szemrehányó szó nélkül fel-feloldozta, de javulás nem mutatkozott. «Gyermekem — szólt egyszer hozzá mély részvétellel — ha gyógyulni akar, önnek *teljesen* a szentséges *Szűz* tulajdonába kell átmennie.» Miért is a következő kedves s könnyű lelki gyógymódot írta neki elő. «Reggel felébredéskor nyomban mondjon el egy Údvözlégyet a szent *Szűz* tisztaságának tisztelétére, aztán ajánlja fel magát neki: «Ó, asszonyom, ó, anyám, neked ajánlom magamat egészen, s hogy biztosítsalak, hogy csakugyan a tied vagyok, neked szentelem ma szememet, fülemet, számat, szívemet és egész valómat. Mivel tehát a tied vagyok, ó jó anyám, viseld gondomat és vedelmezz engem, mint értékedet

és tulajdonodat.» Tegye meg ezt este is s ráadásul csókolja meg szent alázattal háromszor a földet.

És ha éjjel vagy napközben kísértés szállja meg, mondja csak röviden : «Ó, asszonyom, ó, anyám, emlékezzél meg róla, hogy a tied vagyok, viseld gondomat és védelmezz engem, mint értékedet és tulajdonodat».

És a gyógy mód teljes sikerrel járt, nemcsak nála, hanem számtalan másnál, kik ebben őt utánozták.

f) A leghatalmasabb fegyver azonban a tisztaság védelmére a gyakori (naponkénti) *szentáldozás*. Hiszen e nagy szentséget az *Úr Jézus* elsősorban éppen azért rendelte, hogy a megszentelő malasztot, a lelki életet a fojtogató szenvedély elől biztonságba helyezze, «hogy életünk legyen s bővebben legyen».

A tridenti szent zsinat ellenszernek nevezi, mely minket «a halálos bűntől megóv». X. Pius pápa korszakalkotó rendeletében, melyet a naponkénti szentáldozásról kiadott, mint első célt jelöli meg, hogy «a hívek e szentség által *Isten*-nel egyesülve, belőle erőt merítsenek arra, hogy gonosz indulataikat megfékezzék». A napi szentáldozás, mint a pápa kifejti, nem *jutalom*, melyet az áldozó erényeiért megérdemelt, hanem *orvosság*, sőt, mint *Egyházunk Szent Magdolna* ünnepi miséjében mondja : «*egyetlen s üdvhozó orvosság*».

Azért, ha találunk nagy városok pocsolyái-

ban is itt-ott aranyhalakat, ezek a gyakori vagy napi szentáldozásból élnek.

Ha tehát bárki a VI. és IX. parancsot túlnehéznek ítélné, sőt eszébe jutna *Isten* ellen panaszra nyitni ajkát, ne feledje, hogy «hűséges az Úr» s ha terhet rak vállunkra, meg is adja hozzá a szükséges erőt. Naponkint vár reánk «az angyalok kenyere», «a szűzeket nevelő bor», s Urunk nem szűnik meg a tabernáculumra mutatni: «Meritsetek most!» (Ján. 2. 8.) «Ime, itt az Isten, az én szabadítóm, akiben bizodalmam van s nem félek; mert az én erősségem, dicséretem az Úr s szabadulásomra lett nekem. Örömmel meríték tehát az Üdvözítő forrásaiból.» (V. ö. Iz. 12. 2. 3.)

FÜGGELÉK.

A házastisztaság.

A tisztaság szent törvényének a házaselet küszöbén sem szabad megtörnie. Az elv: «kívánságod alattad leszen és te uralkodjál rajta» (Gen. 4. 7.), épp úgy kötelező a házásokra, mint a nem házásokra, csupán érvényesülése módosul a cél s állapot szerint.

Azért is, úgy véljük, nem teljesítenők kitűzött feladatunkat, ha hallgatnánk a házastisztaságról; annál is inkább, minthogy a tapasztalás szerint, igen nagy azok száma, kik házas-

ságra lépnek s abban élnek, anélkül, hogy állapotbeli kötelességeik eme fontos kitevőjéről tájékozva volnának.

Könnyen érthető okokból csak a leglényegesebbekre szorítkozunk. Bővebb felvilágosítást — ha az szükségesnek mutatkoznék — legalkalmasabban a gyóntatószékben kereshetünk.

A házasság viszony megengedettsége. Hogy a házasság Isten szent szándékai szerint van s így megengedett, hitünk tévmentes igazságai közé tartozik. Az ellenkező tant *Egyházunk* mint eretnokséget bélyegezte meg mindenha.

Isten ugyanis maga teremti a *kétféle* nemet s áldását adja szent viszonyuk termékenységeire: «Növekedjétek — úgymond — és sokasodjatok s töltsétek be a földet». (Gen. 2. 8.)

Jézus Krisztus a házasságot szentségi méltóságra emeli s világosan a nemi életre célozva mondja: «ketten egy testté lesznek».

Szent Pál ki is hirdeti a természetjogi s egyben szentségi szerződésből eredő (súlyos bűn alatt kötelező) kölcsönös kötelezettséget: «A férfi, amivel feleségének tartozik, adja meg, hasonlóképpen az asszony is férjének». (I. Kor. 7. 3.)

A kölcsönös jog *elismerése* a házasság lényegéhez tartozik, de nem a *gyakorlása* is. Maga *Szent Pál ajánlja*, hogy a házasság olykor «*egyenlő akaratból ideiglen*» tartózkodjanak, hogy imádságban foglalkozzanak». (I. Kor. 7. 5.)

És jóllehet, az apostol a hosszabb megtartóz-

tatást a vele járó erkölcsi veszélyek miatt a házások *átlagának* nem is javallja, de ezzel éppenséggel nem helyteleníti azok eljárását, akik az erény s tökéletesség érdekében, hogy Istennek annál osztatlanabbul szolgáljanak, joguk gyakorlatáról lemondanak, testvérként élnek, s házasságukban az Istenanyának vagy Szent Józsefnek szűzies viszonyát utánozzák. Ezt tették többek közt *Szent Imre* hercegünk, *Szent Eduárd* s *Szent Henrik* királyok stb.

A házasság viszony célja. Első s legfőbb célja a házasságnak a gyermek. Bár a gyermek a legnagyobb istenáldás, de a hitvesek nem kötelesek gyermeket *óhajtani*. Azonban, ha szent jogukkal élnek, a gyermeket semmi módon sem szabad kizárniok s kötelesek azt Istentől elfogadni. Második célja a házasságnak a nemi élet szabályozása, az erkölcsös élet megkönnyítése, a szeretet s szent barátság ápolása.

Minthogy tehát a házasságnak másodcélja is van, azért nem tilos a házasságjog gyakorlata azon esetben sem, ha csakis a második cél érvényesülhet (pl. magtalanság esetén, áldott állapotban, sőt akkor sem, ha az anya élő gyermeket alig tud a világra hozni).

A házasság gyakorlata módjának s körülményeinek e kettős cél szerint kell igazodniok.

Általában szabad a házásoknak az, ami a kettős célra alkalmas, azt előmozdítja.

Tilos s pedig súlyos bűn terhe alatt az, ami az első célt kikerüli, megghiúsítja (feltéve, hogy

maguknak szántsándékkal teljes kielégülést engednek meg).

A nemzetgyilkos bűn. És itt arról a bűnről, mely nemzetünket végromlással fenyegeti, részletesebben kell szólnunk. Eszünkbe jut az elsőszülöttek pusztulása Egyiptomban. Az öldöklő angyal nyomában «nagy kiáltás támadt Egyiptomban, mert egy ház sem vala, melyben halott nem feküdt volna».

Ma a gyilkos fekete angyal, a bűn, sokkal borzalmasabbat művel. Legfeljebb csak az elsőszülötteknek kegyelmez, a többi mind irgalmatlanul megfojtja már csirájában, avagy a lét küszöbére se engedi őket — pedig jöruk volna arra lépni.

És íme, jöllehet egyes vidékeken majdnem minden házra nehezedik ez a gyilkos átok, még-sincs jajkiáltás sehol. Itt-ott egyik missziós beszéd meri azt szóvá tenni, avagy némely szociológus ír róla cikket, anélkül, hogy a tömegek tudomást vennének róla.

E bűn, mely egyben a házastisztasággal is szoros kapcsolatban van, mert a nemi ösztönt természetellenesen elégíti ki, főleg Franciaországban talált termékeny talajra.

A háború előtt átlag százezerrel több halt meg, mint amennyi született a franciák földén. Maga az erkölcsstelen Zola is felkiált: «Csendes háború pusztít közöttünk, annál rettentőbb, mert saját gyermekeink ellen vívjuk azt». És egy francia szenátor azt állítja, hogy hazája

ennek köszönheti, hogy másodrendű országgá lett.

Sajnos, e nemzetgyilkos bűn nem maradt Franciaország szomorú kiváltsága, átlépte annak határait, hozzánk is átszármazott s mint szörnyű tűzvész pusztítja legdrágább értékeinket. Egyedül a katolikus *Egyház*, ott, ahol az életet is átjárja, tud neki gátat emelni; a belső erőt nélkülöző felekezetek vészkiáltásait csak megmosolyogja. Így pl. Dunántúl míg a katolikusok szaporulata 7.24%, ezzel szemben a protestánsoké 0.004%, tehát 1810-szeresen kevesebb, mint a katolikusoké.

Valóban, a protestantizmus már ezáltal elvesztette volna jogcímét, hogy magát «magyar vallásnak» nevezze, ha ugyan azt valaha is méltán megszerezte volna.

A szóban forgó nemzetgyilkos bűn tehát

a) tönkreteszi hazánkat. Az utolsó évtized a világ térképén iszonyú eltolódásokat tüntet fel, melyek édes hazánkat majd csaknem teljesen eltüntették a föld színéről. Nem utolsó szerepet játsza ebben az egyes népfajok termékenysége. Az a nemzet igazolja legvilágosabban jogát hazájára, mely azt be is tudja tölteni. Ha tehát a nemzetgyilkos bűn tovább pusztít, szétfoszlik minden reményünk hazánk feltámadására.

b) A nemzetgyilkos bűn sírásója a családi boldogságnak is. Isten akaratával való dacolás s a Gondviseléssel szemben tanúsított bizalmatlanság megfoszt az égi áldástól, a lelkiismeret

derűjétől, a békétől, melyet a világ nem adhat. És hozzá egyetlen, rendesen elkényeztetett gyermek több bajt, gondot, keservet szokott okozni, mint másutt tíz.

Isten méltó büntetéseképpen nem ritkán nagy korában veszi el azt az egy-két gyermeket. És akkor a szülők úgy állnak ott, mint a fa, melynek nincs lombja, gyümölcse. Nem lesz, aki őket aggkorukban ápolja, szemüket lezárja, értük holtuk után imádkozzék. Továbbá a gyermekiszony és a kishitőség, mely azt többnyire előidézi, nem ritkán megfoszthatja a családot legnagyobb javától, páratlan dicsőségétől, hogy az emberiségnek kiváló jótevőket, szenteket adjon.

Sok jeles ember, számos szent, nem volt az első gyermek. Pl. *Szent Bernát* hét gyermek közül a harmadik volt, *Aquinói Szent Tamás* a hatodik s utolsó, *Loyola Szent Ignác* a tizenharmadik s utolsó, *szent Teréz* a második házasság harmadik gyermeke. *B. Barat Zsófia* a harmadik szülött. A fájdalmas Szűzről nevezett *Gábor*, kit csak nem régiben avatott *Egyházunk* szentei közé, tizenhárom testvére között a tizenegyedik. A XVII., XVIII. és XIX. században 101 oly család adott szentet az emberiségnek, melyekben az átlagos gyermekszám 7—8—9.

c) De megsemmisíti az egyéni boldogságot is. Ami a természet törvénye ellen van, előbb vagy utóbb, de biztosan megbosszulja magát. Igen sok ideges, sápadt, hiszterikus asszony e

bűn nyomorultja, áldozata. Egyéb, természetes okokon kívül nem kis mérvben előidézi ezt a folyton nyugtalan, zaklatott lelkiismeret, mely nem talál, mert nem is találhat békét Istennel.

Isten törvényszéke előtt. Vannak súlyos bűnök, melyek az emberi igazságszolgáltatás kezét kikerülik, de nem azt a rettenetes isteni törvényszéket, mely előtt halálunk óráján kell megjelennünk. Itt az isteni Házigazda bizonyos számon kéri szolgálótól a reájuk bízott vetőmagot, melynek elvetésére vele szerződtek — vajjon a termőföldbe került-e az.

Van azonban Istennek még egy másik törvényszéke is, melyet már ezen a világon felállított s amely jog szerint szintoly általános s kikerülhetetlen, mint az a túlvilági. «Amit feloldoztok, fel van oldozva, amit megtartotok, meg van tartva.»

Énnél a törvényszéknél hozzánk hasonló, tehát az emberi szív törékenységet, nyomorát jól ismerő ember ítélkezik felettünk, de Isten megbízásából, isteni hatalommal, mely a világ-bíró Krisztustól származik le reá a papszente-lés szentsége által.

Amde ennek a földi bírónak, aki csak Urát helyettesíti, isteni törvények kötik meg kezét. Nem oldhat-köthet tehát önkényesen, hacsak jómagát a bűnössel együtt romlásba dönteni nem akarja. A római Szentszék is már gyakran világos s határozott utasításokat adott, miként kell a lelkiatyának e kérdés kezelésében eljár-

nia, ha kötelességének s magasztos tisztének híven meg akar felelni.* Szolgáljon e néhány megjegyzés a nem ritkán méltatlanul megvádolt lelkiismeretes gyóntatók igazolására.

a) A szóbanforgó házassági visszaélés a természet lényeges törvényébe ütközik s így nincs a földön hatalom, amely azt megengedhetné, nincs körülmény, ha még oly súlyos is, mely azt igazolhatná. A házasfeleknek vagy meg kell magukat tartóztatniok, vagy a természet rendjét be kell tartaniok.

b) A gyóntatóatya vétene kötelessége ellen, ha — bár szerényen s illedelmesen — e pontban kérdést nem tenne, valahányszor alapos a gyanúja, hogy a gyónót ez a bűn is terhelheti.

c) E vétket is, mint minden egyéb bűnt, csak azoknak bocsáthatja meg, kik azt megbánják s komolyan megígérik, hogy azzal szakítanak.

d) Ha az egyik fél a visszaélést csupán kénytelenségből s fontos okból tűri, közre nem működik (s eszközök igénybe nem vétetnek), továbbá a maga részéről kész mindent megtenni, hogy e visszás állapot megszűnjék, akkor bűnről nem vádolható s a szentségekhez akadálytalanul járulhat.

* Penitenciária : 1876. dec. 14., 1886. márc. 10. ; 1923. febr. 1. ; 1842. jún. 8. stb.

M. I. N. D.

A KERESZTÉNY KIS KÖNYVTÁR

sorozatban eddig megjelent:

1. Müller: Első parancs	—80
2. — Második parancs	—80
3. — Harmadik parancs	—80
4. — Negyedik parancs	1.20
5. — Ötödik parancs	—80
6. — Hatodik és kilencedik parancs	—80
7. — A hetedik és tizedik parancs	—80
8. — A nyolcadik parancs	—80
9. Nyisztor: Baptisták és adventisták	—80
10. Szociáldemokrácia és kereszténység	—40
11. Schermann: A bűnű	1.60
12. Müller: Isteni erények. I. A hit és remény	—80
13. — Isteni erények. II. A szeretet	—80
14. Nyisztor Z.: A szekták Magyarországon	—80
15. Müller: Az anyaszentegyház öt parancsa	1.20
16. — Az isteni malasztrol	1.—
17. — A kereszttség	—80
18. — A bérálás	—80
19. Nyisztor Z.: Modern babonák	1.—
20. Müller: Az Oltáriszentség	1.70
21. — A penitenciatartás	2.—
22. — Az utolsó kenet	1.20
23. Az egyházirend	1.70
24. — A házasság	1.80
25. Vágassy: Van-e Isten, van-e lélek?	—70
26. Huszár E.: Házassági kis káté	—60